

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra občanského práva

Vít Lederer

Europeizace soukromého práva

Diplomová práce

Praha 2012

Autor práce: Vít Lederer

Vedoucí práce: prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.

Datum odevzdání práce (uzavření rukopisu): 19. prosince 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 19. prosince 2012 Vít Lederer _____

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval prof. JUDr. Janu Dvořákovi, CSc. za odborné vedení této diplomové práce, poskytnuté konzultace a pomoc při výběru odborné literatury.

Obsah

Úvod.....	7
1 Pojem a základní metody europeizace soukromého práva.....	9
1.1 Cílevědomá europeizace soukromého práva.....	10
1.1.1 Unifikace prostřednictvím mezinárodních smluv	10
1.1.2 Europeizace pomocí evropských nařízení a směrnic	11
1.2 Spontánní proces europeizace soukromého práva	12
1.2.1 Evropská právní věda a právní vzdělávání.....	12
1.2.2 Vytváření společných zásad evropského soukromého práva	14
1.2.3 Soutěž právních řádů	15
2 Otázka potřeby a proveditelnosti europeizace soukromého práva	18
2.1 Ekonomický motiv unifikace soukromého práva	18
2.2 Evropský občanský zákoník jako symbol evropské identity	20
2.3 Unifikace v kontextu úvah o evropském federalismu.....	20
2.4 Unifikace jako předpoklad soudržné a jednotné právní úpravy.....	21
2.5 Unifikace jako předpoklad právní jistoty	22
2.6 Problém odlišných právních kultur	24
2.6.1 Základní rozdíly a vzájemné prolínání evropských právních kultur.....	24
2.6.2 Společné jádro právních řádů	25
2.6.3 Potřeba jednotného právního myšlení	26
2.7 Úvahy o legislativní pravomoci EU v oblasti soukromého práva.....	27
2.8 Další překážky na cestě k evropskému občanskému zákoníku.....	29
3 Vědecká diskuse o europeizaci soukromého práva	31
3.1 Zrod myšlenky evropského občanského zákoníku	31
3.2 Výzkumné projekty a jejich činnost.....	31
3.2.1 Komise pro evropské smluvní právo (tzv. Landova komise).....	31
3.2.2 Studijní skupina pro evropský občanský zákoník	33
3.2.3 Acquis Group	34
3.2.4 Akademie evropských představitelů soukromého práva.....	34
3.2.5 Projekt Společné jádro evropského soukromého práva	35
3.2.6 Projekt Ius Commune.....	35
3.2.7 Další skupiny	35
3.3 Projekt Towards a European Civil Code.....	36
4 Evropské smluvní právo	39
4.1 Pojem smluvního práva.....	39
4.2 Mezinárodněprávní nástroje unifikace smluvního práva	39
4.2.1 Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží (Vídeňská úmluva).....	39
4.2.2 Zásady mezinárodních obchodních smluv (Zásady UNIDROIT)...	42
4.3 Harmonizace smluvního práva v EU – ochrana spotřebitele	44
4.3.1 Povaha spotřebitelského práva	45
4.3.2 Spotřebitelské směrnice EU	46
4.3.3 Pojem spotřebitel	47
4.3.4 Nedostatky spotřebitelského práva EU	48
4.3.5 Směrnice o právech spotřebitelů	49
4.4 Evropské smluvní softlaw – PECL	52
4.4.1 Pojem, cíle a význam PECL.....	52
4.4.2 Struktura PECL	54

4.4.3	Použitelnost PECL	54
4.4.4	Vztah PECL a Zásad UNIDROIT	55
4.5	Politická a veřejná diskuse o evropském smluvním právu	56
4.5.1	Resoluce Evropského parlamentu	56
4.5.2	Zasedání v Tampere	56
4.5.3	Sdělení Komise o evropském smluvním právu z roku 2001	56
4.5.4	Akční plán Komise z roku 2003	57
5	Společný referenční rámec	59
5.1	Pojem a účel Společného referenčního rámce	59
5.2	Struktura Společného referenčního rámce	59
5.3	Postoj Evropského parlamentu a Rady	60
5.4	Návrh společného referenčního rámce	61
5.5	Budoucnost Společného referenčního rámce	62
6	Evropské deliktní právo	63
6.1	Pojem evropského deliktního práva	63
6.2	Deliktní právo EU	63
6.3	Věda o evropském deliktním právu	64
6.3.1	Vědecké projekty v oblasti evropského deliktního práva	64
6.3.2	Personální složení EGTL a SGECC	65
6.4	Projekty společných zásad evropského deliktního práva	66
6.4.1	Pojem a význam společných zásad evropského deliktního práva ...	66
6.4.2	Účel projektů společných zásad deliktního práva	67
6.4.3	Formální a obsahová stránka PETL a PEL Liab. Dam.	68
	Závěr	70
	Seznam zkratk	72
	Seznam použité literatury a pramenů	74
	Resumé	81
	Summary	82
	Klíčová slova	83
	Keywords	84

Úvod

Evropská unie se již od svého založení snaží rozšiřovat své obzory a nebýt pouze nadnárodním hospodářským společenstvím, ale zároveň také nezávislým politickým a společenským subjektem, který po vzoru velkých světových federací bude jednou schopen shromáždit všechny evropské státy pod jedinou vlajku a všem osobám žijícím na jeho území zajistit jednotné evropské občanství. Ačkoli se stále jedná o velmi ambiciózní plán, k jehož případné realizaci povede ještě hodně dlouhá cesta, silící integrační vývoj se již stal předmětem široké právní diskuse a zejména v oblasti soukromého práva podnítil snahy o vytváření jednotné právní úpravy.

Cílem této práce je pojednat o dnes již probíhajícím procesu europeizace soukromého práva, ke kterému dochází pod vlivem prohlubující se integrace členských států Evropské unie, a o jeho možném dalším směřování. Uvedené téma jsem si zvolil především s ohledem na jeho velkou aktuálnost a nepochybný význam, který bude v souvislosti s očekávaným společenským a politickým vývojem Evropy pravděpodobně stále více narůstat.

Jelikož má daná problematika velmi široký rozsah, nesnažil jsem se učinit podrobný rozbor veškerých jejích možných aspektů, ale spíše se zaměřit na určité obecné souvislosti, ať už jde o její historické kořeny, metody, důvody, současný stav, vědecký výzkum a budoucí vývoj. Z hlediska jednotlivých odvětví soukromého práva jsem se soustředil především na ty oblasti, ve kterých již europeizace dosáhla určitého pokroku a jsou nadále předmětem oficiálního i soukromého unifikačního úsilí. Jedná se zejména o oblast smluvního práva včetně právní ochrany spotřebitele, jakož i problematiku práva deliktního. Stranou jsem naopak ponechal otázku sjednocování práva rodinného, dědického a vlastnického, neboť se vzhledem k jejich úzkému sepětí s národní právní kulturou, tradicemi a zvyklostmi nejeví jako reálné. To však neznamená, že by v těchto oblastech k určitým harmonizačním pokusům nedocházelo.

Při své práci jsem z větší části vycházel ze zahraničních odborných článků a vědeckých statí, kterých je vzhledem k intenzivní činnosti mnoha významných osobností nově se utvářející evropské právní vědy nepřeborné množství. Domnívám se, že z hlediska právního vzdělávání, které pomalu, ale jistě získává zpět svůj evropský

rozměr, má velký význam jejich relativně snadná a volná dostupnost prostřednictvím internetových zdrojů.

Tato diplomová práce zahrnuje celkem šest kapitol. Její první kapitola se věnuje samotnému pojmu europeizace soukromého práva a dále pojednává o jejích základních metodách. Druhá kapitola se zabývá otázkou, zda je unifikace soukromého práva potřebná a dále tím, zda je její provedení vůbec možné. Třetí kapitola zahrnuje přehled nejvýznamnějších výzkumných projektů a dalších vědeckých iniciativ, které se týkají dané problematiky. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na oblast evropského smluvního práva a v souvislosti s tím se zabývá i nejvýznamnějšími mezinárodními nástroji smluvního práva, ochranou spotřebitele, vytváření evropského smluvního softlaw a politickou a veřejnou diskusí. Pátá kapitola pojednává o projektu společného referenčního rámce. Poslední šestá kapitola se zabývá evropským deliktním právem.

1 Pojem a základní metody europeizace soukromého práva

S výrazem europeizace se lze setkat v různých souvislostech. V širším pojetí zahrnuje všechny sociální, politické a ekonomické změny, ke kterým v současné době dochází ve sjednocené Evropě. Ve smyslu právním pak vyjadřuje dopad integračního vývoje Evropské unie na právní úpravu jednotlivých členských států. Jde o proces, který nemusí nutně vést jen ke vzájemnému sblížení neboli konvergenci národních právních předpisů, ale může směřovat i k jejich rozcházení. Konvergence může být výsledkem harmonizace či unifikace, popř. spontánnějších postupů právní samoregulace, ke kterým dochází pod vlivem společných právních zásad, akademické a politické diskuse anebo v důsledku šíření iniciativ v oblasti tzv. *soft-law*.¹

Na evropském kontinentu se lze v současné době setkat se dvěma protichůdnými způsoby sblížení soukromého práva. První metodou je cílevědomé, tj. státní mocí organizované sblížení právních norem, k němuž dochází na základě uzavírání mezinárodních smluv a prostřednictvím normotvorné činnosti orgánů Evropské unie. Na druhé straně se soukromé právo rozvíjí pod vlivem určitých spontánních forem, jejichž intenzita zesílila zejména na konci minulého století. Výsledkem těchto iniciativ bývají kodifikace soukromé povahy, jejichž účelem není stanovit konkrétní právní řešení bezprostředně aplikovatelné v jednotlivých státech, ale formulovat určité obecně přijatelné standardy společné mezinárodní úpravy. Mívají buď podobu vzorového zákona, který může být inspirací pro národního zákonodárce, anebo formu určitých obecných zásad.² V souvislosti s rozlišováním cílevědomého a spontánního způsobu sblížení soukromého práva se někdy také hovoří o metodách centralistických a necentralistických,³ resp. o tzv. postupech *top-down* a *bottom-up*.⁴

Mezi některými právníky, zejména akademickými pracovníky, se objevují odlišné názory na to, jakým způsobem by se měla europeizace soukromého, resp.

---

¹ KEIRSE, Anne L.M.. *European Impact on contract law. A Perspective on the interlinked contributions of legal scholars, legislators and courts to the Europeanization of contract law*. Utrecht Law Review, sv. 7, 2011, s. 36. Dostupné také z: <<http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/view/145>>.

² TICHÝ, Luboš. *Spontánní europeizace soukromého práva*. Právní rozhledy, č. 2/2002, s. 1 přílohy.

³ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., 2007; Oxford: Hart Publishing, s. 229. Dostupné také z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1111593>.

⁴ LERNER, Pablo. *The Relationship between Common Principles, Comparative Law and the New Ius Commune*. European Review of Private Law, sv. 16, 2008, s. 951. Dostupné také z: <<http://www.kluwerlawonline.com/toc.php?pubcode=ERPL>>.

smluvního práva odehrávat. Víceméně se shodnou na tom, že je zapotřebí jej harmonizovat či unifikovat. Předmětem jejich sporu je však otázka, zda by k tomu mělo dojít formou kodifikace, resp. legislativní činnosti, anebo zda by se mělo evropské soukromé právo rozvíjet spíše organicky pod vlivem diskusí akademiků a být postupně vštěpováno lidem prostřednictvím jejich učení.⁵ V závislosti na tom se rozlišuje jednak škola tzv. *kodifikátorů* a na druhé straně škola tzv. *kultivátorů*.⁶

1.1 Cílevědomá europeizace soukromého práva

1.1.1 Unifikace prostřednictvím mezinárodních smluv

Tradiční nadnárodní metodou unifikace práva je uzavírání závazných mezinárodních smluv, jejímiž účastníky jsou jednotlivé státy. V oblasti soukromého práva však tato metoda nebyla příliš úspěšná, a to z několika zřejmých důvodů. Prvním problémem je, že mezinárodní smlouva může vzniknout a nabýt účinnosti jen se souhlasem států, které ji uzavírají a ve kterých se má aplikovat. Zkušenosti ukazují, že dosažení takového konsensu bývá v oblasti soukromého práva obtížné. A pokud již dojde k dohodě, bývá taková smlouva buď založena na jediném právním systému, anebo volí kompromisní řešení a obsahuje neurčité právní formulace. Častým nedostatkem mezinárodních úmluv také je, že neupravují žádný vyšší soudní orgán, který by byl garantem jednotného výkladu jejich pravidel. Jednotlivé státy navíc nejsou nikterak nuceny smlouvu uzavřít a mohou se tedy dobrovolně rozhodnout, zda se stanou její smluvní stranou či nikoli. Dojde-li však ke schválení mezinárodní smlouvy vnitrostátním zákonodárným sborem, lze ji na rozdíl od evropských směrnic a nařízení považovat za demokraticky legitimnější nástroj právní unifikace.⁷

Nejvýznamnější mezinárodní smlouvou z oblasti soukromého práva je Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980 (tzv. Vídeňská úmluva),

---

⁵ Tento názorový střet je určitou moderní obdobou konfliktu, který nastal v 19. století ve sjednocujícím se Německu mezi profesorem heidelberské univerzity *A. F. J. Thibautem* a profesorem berlínské university *F. C. von Savignyem*. Zatímco první prosazoval myšlenku vytvoření jednotné kodifikace občanského práva, druhý se této představě silně bránil. KÜHN, Zdeněk. *Koncepce amerických Restatements jako alternativa kodifikace evropského práva? K problematice ustálené koncepce pramenů práva a jejich střetu s novými realitami*. Zákon v kontinentálním právu. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 205.

⁶ LANDO, Ole. *Dobrovolná nebo povinná evropeizace smluvního práva*. EMP, č. 5-6/2001, s. 18.

⁷ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 224, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593 >](http://ssrn.com/abstract=1111593).

kteřá stanoví některé hmotněprávní normy týkající se přeshraničního prodeje movitého zboží a kteřá byla ratifikována již téměř osmdesátí státy.⁸ Její nevýhodou ovšem je, že obsahuje dosti abstraktní pravidla, v důsledku čehož zanechává národním soudům velký prostor pro uvážení při jejím výkladu. Soukromoprávní problematiky se dále dotýkají úmluvy o směnečném a šekovém právu, leasingu, faktoringu, akreditivu, odpovědnosti za jaderné škody a ropné znečištění anebo smlouvy z oblasti přepravního práva.⁹

1.1.2 Europeizace pomocí evropských nařizení a směrnice

Základní metodou europeizace soukromého práva je v současné době vytváření právních předpisů legislativní činností unijního i vnitrostátního zákonodárce. Prvním souborem právních nástrojů jsou evropská nařizení, jejichž výsledkem je vytvoření unifikované právní úpravy. Jsou bezprostředně použitelná ve všech členských státech a mají přednost před národními právními předpisy, které by s nimi byly v rozporu (srov. Čl. 288 odst. 2 SFEU). Pro oblast evropského soukromého práva však nemají příliš velký význam. Druhým typem tzv. *top-down* vytvářených právních předpisů jsou evropské směrnice, jejichž účelem je harmonizace soukromého práva. Stanoví jen konkrétní cíl, jehož má být dosaženo, zatímco způsob jeho provedení je více či méně ponechán na vnitrostátním legislativním procesu (srov. Čl. 288 odst. 3 SFEU). V závislosti na množství volného prostoru, který je ponechán národnímu zákonodárci k implementaci příslušné směrnice, se rozlišuje minimální a maximální harmonizace.¹⁰

Harmonizační směrnice jsou nejvíce používaným nástrojem evropského normotvůrce v oblasti soukromého práva. Zaměřují se však pouze na některé dílčí otázky občanského a obchodního práva, jejichž společná regulace je důležitá z hlediska vytváření a zajištění bezproblémového fungování jednotného vnitřního trhu EU. Na prvním místě se jedná o problematiku ochrany spotřebitele a dále např. právní úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem, nekalé soutěže, obchodních společností, podnikání na kapitálovém trhu, poskytování finančních služeb, pojišťovnictví, průmyslového vlastnictví nebo insolvenční právo. V tomto smyslu

---

⁸ Doposud však nebyla ratifikována např. Velkou Británií a Portugalskem.

⁹ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 224, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z: <<http://ssrn.com/abstract=1111593>>.

¹⁰ KEIRSE, Anne L.M.. European Impact on contract law. A Perspective on the interlinked contributions of legal scholars, legislators and courts to the Europeanization of contract law. *Utrecht Law Review*, sv. 7, 2011, s. 38. Dostupné také z: <<http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/view/145>>.

představuje evropské soukromé právo relativně samostatný úsek unijního zákonodárství, jehož jednotícím prvkem je předmět právní úpravy. Vymyká se tak tradičnímu vnitrostátnímu pojetí soukromého práva.¹¹

Fragmentární přístup evropských orgánů k soukromoprávní problematice a používání harmonizačních směrnic však ve svém důsledku vytváří nekoherentní právní systém a může vést nikoli ke sblížení, ale ke vzniku dalších rozdílů mezi právními předpisy členských států EU. Evropské soukromé právo se proto stalo předmětem intenzivního zájmu právní vědy, která se snaží nalézt nejvhodnější řešení ke zlepšení jeho kvality. Různé skupiny akademických pracovníků se zaměřují především na nalézání a vytváření obecných principů v oblastech smluvního a deliktního práva, které by se jednou mohly stát jádrem evropského občanského zákoníku. V tomto smyslu je nutné na evropské soukromé právo pohlížet nejen jako na systém harmonizovaných právních předpisů, ale i v širších souvislostech zahrnujících nejrůznější spontánní iniciativy v oblasti evropského soukromoprávního *softlaw* a následnou veřejnou diskusi o potřebě koherentního a systematického přístupu k dané problematice.¹²

1.2 Spontánní proces europeizace soukromého práva

Druhým obecným typem konvergenčních metod v oblasti soukromého práva jsou různé formy spontánního či necentralistického způsobu sblížování právních předpisů zahrnující především rozvoj evropské právní vědy a celoevropského právního vzdělávání a dále také nalézání společných zásad týkajících se různých oblastí soukromého práva. Zvláštním způsobem sblížování práva je také soutěž právních řádů.

1.2.1 Evropská právní věda a právní vzdělávání

Podle některých názorů je nezbytným předpokladem pro vytvoření skutečného evropského soukromého práva rozvoj pokrokové právní vědy, která bude mít nadnárodní rozměr a pokusí se tak oživit společnou soukromoprávní tradici.¹³

---

¹¹ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a kol.. *Občanské právo hmotné I*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 83-84.

¹² Tamtéž, s. 84, 89 a 90.

¹³ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 230, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593 >](http://ssrn.com/abstract=1111593).

Počátky vědy o evropském soukromém právu se objevují již na přelomu 11. a 12. století a jsou spojeny se vznikem první právnické fakulty, která byla založena v italské Bologni za účelem obrození římskoprávní tradice. V té době sem přicházeli právní badatelé z celé tehdejší kontinentální Evropy, aby zde studovali tzv. justiniánský zákoník ze 6. století (*Corpus Iuris Civilis*) a nově získané poznatky šířili zpět ve svých domovských státech. Tato recepce římského práva se postupně vyvinula v tzv. *ius commune* neboli právo společné všem evropským státům, které sloužilo k doplnění již existujících různorodých místních práv a zvyklostí. Vývoj evropského soukromého práva se však zastavil v 19. století v souvislosti se vznikem národních států a občanskoprávních kodexů, které se staly symbolickým nositelem národní identity. Právní věda, která byla do té doby zaměřena na celoevropský výzkum soukromého práva, obrátila svoji pozornost směrem k vnitrostátnímu právu, v důsledku čehož došlo k nahrazení latiny, jakožto do té doby společného právního jazyka, jednotlivými národními jazyky. V současné době se zdá, že se evropské právní dědictví stává znovu předmětem zájmu právní vědy, která se problematice vytváření společného soukromého práva zatím věnuje více než orgány Evropské unie.¹⁴

Stejně jako bylo dřívější *ius commune* právním systémem vytvářeným především na univerzitách, mělo by zde nalézt své kořeny také nové společné evropské soukromé právo. Jeho výuka by se měla stát součástí učebních osnov právnických fakult, aby bylo dostupné studentům, kteří jej jednou budou moci aplikovat v praxi. Srovnávací právní výzkum akademiků přitom může být cenným materiálem i pro praktické právníky, národní soudce a zákonodárce. Je ovšem třeba mít na paměti, že staré *ius commune* bylo do značné míry jen evropskou kontinentální právní tradicí. Ačkoli také na anglických univerzitách probíhala výuka římského práva, které bylo někdy aplikováno i zdejšími soudy, tradice *ius commune* tady nikdy neměla tak velký vliv jako v kontinentální části Evropy. Nová evropská právní věda musí být naopak rovnoměrně rozvíjena jak kontinentálními, tak anglickými akademiky. Dále je nutné si uvědomit, že původní *ius commune* bylo v první řadě tradicí právní vědy a nemělo jednoznačný vliv na sjednocování právní praxe. Je možné proto očekávat, že i nová

---

¹⁴ KEIRSE, Anne L.M.. *European Impact on contract law. A Perspective on the interlinked contributions of legal scholars, legislators and courts to the Europeanization of contract law.* Utrecht Law Review, sv. 7, 2011, s. 37. Dostupné také z: <<http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/view/145>>.

evropská právní věda bude mít na praktický právní život jen pozvolný dopad, neboť ve většině zemí kontinentální Evropy probíhal po dvě staletí samostatný právní vývoj a na všech evropských univerzitách se v převážné míře přednáší domácí právo. To se během několika málo let nemůže změnit. Už vůbec zřejmě nelze očekávat, že by v blízké době došlo k vytvoření jakési nadnárodní právnické fakulty, na které by probíhala výuka evropského práva. Na druhé straně je pravdou, že europeizace právní vědy prošla od devadesátých let minulého století obrovským vývojem. Vznikla řada velkých výzkumných projektů a započala rozsáhlá publikační činnost zahrnující vydávání nejrůznějších knih a časopisů za účelem studia a poznávání evropského soukromého práva.¹⁵

1.2.2 Vytváření společných zásad evropského soukromého práva

Významnou spontánní konvergenční metodou je vytváření neoficiálních kodifikací společných zásad týkajících se vybraných oblastí soukromého práva. Jsou výsledkem činnosti různých soukromých iniciativ, zpravidla výzkumných týmů akademických pracovníků. Mají buď vyjadřovat určité společné jádro evropských právních úprav, anebo obsahovat pokroková pravidla, která jsou považována za nejlepší možná řešení. Ačkoli tomu označení uvedených souborů nenapovídá, často se snaží napodobit strukturu občanských zákoníků a obsahují velmi podrobná pravidla. Zřejmě nejvýznamnějším evropským souborem takových společných zásad jsou Principy evropského smluvního práva (*Principles of European Contract Law, PECL*), které byly vypracovány Komisí pro evropské smluvní právo (tzv. Landovo komisi) a poprvé zveřejněny v roce 1995. Již o rok dříve byla vydána první verze podobného souboru nazvaného Zásady mezinárodních obchodních smluv (*Principles of International Commercial Contracts, PICC*) a vypracovaného pro účely globálního obchodního styku Mezinárodním ústavem pro sjednocování práva (*UNIDROIT*). Kromě toho byly vytvořeny také společné zásady dalších odvětví soukromého práva, zejména práva deliktního, rodinného, insolvenčního či práva trustu. Svoji povahou a koncepcí tyto zásady do určité míry připomínají tzv. právní restatements (*Restatements of the Law*)

---

¹⁵ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 229-231, 2007. Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593 >](http://ssrn.com/abstract=1111593).

vytvářející Americkým právním institutem (*American Law Institute, ALI*).¹⁶ Tento ústav, jehož členy jsou významní právníci, soudci a akademičtí pracovníci, se již od počátku 20. let minulého století snaží nacházet a přehledným způsobem formulovat základní zásady, na kterých je založeno precedentní právo jednotlivých amerických jurisdikcí¹⁷

Na příkladu *PECL* a *Zásad UNIDROIT* lze demonstrovat možné funkce společných zásad soukromého, resp. smluvního práva. Za prvé mohou být neutrálním souborem pravidel, který si smluvní strany mohou zvolit jako právo, jímž se má řídit jejich smlouva. Dále mohou sloužit jako vzor pro národní zákonodárce, kteří se snaží o reformu vnitrostátního práva, a to nejenom v rozvojových zemích a ve východní Evropě, ale i v dalších státech usilujících o modernizaci existujícího práva prostřednictvím nedávno objevených mezinárodních, resp. evropských standardů. Společné zásady také mohou být důležitým pomocným nástrojem národních či nadnárodních soudů při výkladu existující jednotné úpravy a k zaplňování jejich mezer. Mohou mít rovněž důležitou vědeckou a vzdělávací hodnotu. V Evropě mohou přispět k nalezení společného jmenovatele rozdílných soukromoprávních úprav a více zatraktivnit výuku evropského práva na právnických fakultách. Z dlouhodobého hlediska se proto ukazují být největším příslibem pro dosažení nového *ius commune*. Již pouhou skutečností své existence jsou společné zásady navíc důkazem toho, že lze dosáhnout rozumného kompromisu mezi různými evropskými, resp. světovými právními systémy. Proto lze očekávat, že v Evropě mohou významně podpořit hlasy volající po vytvoření jednotného občanského zákoníku.¹⁸

1.2.3 Soutěž právních řádů

Svébytným způsobem sblížování soukromého práva je soutěž právních řádů. Ve prospěch právní rozmanitosti se uvádí, že existují-li rozdíly v právu, mohou si spotřebitelé a podniky zvolit ten právní řád, který nejlépe vyhovuje jejich zájmům a potřebám, za předpokladu, že mohou opustit jurisdikci, která se jim nelíbí. Zavedení

---

¹⁶ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Özücü & David Nelken, eds., s. 231-232, 2007. Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593 >](http://ssrn.com/abstract=1111593).

¹⁷ KÜHN, Zdeněk. Koncepce amerických Restatements jako alternativa kodifikace evropského práva? K problematice ustálené koncepce pramenů práva a jejich střetu s novými realitami. *Zákon v kontinentálním právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005., s.202.

¹⁸ HARTKAMP, Arthur. Principles of Contract Law. In BAR, Christian von a Arthur HARTKAMP. *Towards a European civil code*. 2nd rev. and expanded ed. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 1998, s. 109-111.

jednotné právní úpravy by zabránilo možnosti odejít do jiné jurisdikce. Právní divergence navíc umožňuje zavádění inovací v právu. V tomto smyslu lze na jednotlivé státy hledět jako na jakési experimentální laboratoře, neboť pohled na řešení právních problémů v ostatních zemích může napovědět, zda fungují či nikoli.¹⁹

Soutěž právních řádů může přispívat ke sjednocování práva dvěma odlišnými způsoby. Pokud by všechny osoby měly možnost odejít do jurisdikce, kterou upřednostňují, aplikovalo by se pak v podstatě pouze jedno právo. To nutně neznamená, že by se jednotlivé osoby musely fyzicky přestěhovat z jedné jurisdikce do druhé, ale je možné, že si zvolí jiný právní řád, zatímco fyzicky zůstanou v původním státě. V souvislosti se svobodou usazování Evropský soudní dvůr již posvětil volný pohyb obchodních společností. Ve svém rozhodnutí ve věci *Centros*²⁰ prohlásil, že obchodní společnost může být založena podle pro ní příznivějšího práva jiného členského státu, zatímco prostřednictvím pobočky fakticky podnikat v místě svého skutečného sídla. V případě, že by příliš mnoho osob mělo opouštět vlastní jurisdikci, podnítilo by to národního zákonodárce k tomu, aby učinil svůj právní řád přitažlivějším, a to tím, že by vytvořil stejné nebo atraktivnější právní prostředí. To je druhý způsob, kterým soutěž právních řádů může přispět ke sjednocování práva. Na druhé straně je ovšem nutné zajistit, aby se soutěž odehrála v určitých mezích. Bude-li připuštěna v plném rozsahu, může nakonec vést k vytvoření právní úpravy, jejíž kvalita bude nejnižší ze všech jurisdikcí. Je totiž zapotřebí zaručit určitou minimální úroveň ochrany práv slabší smluvní strany, a proto stanovit jednotná kogentní pravidla, od kterých se národní zákonodárci nemohou odchýlit. Toho může být dosaženo prostřednictvím metody minimální harmonizace, která umožňuje členským státům přijmout přísnější právní úpravu, ale nedovoluje jim se odchýlit od určitého společného minimálního standardu. Za tohoto předpokladu může být regulovaná soutěž významnou konvergenční metodou, neboť potřeba sblížení práva je určována v první řadě samotnými subjekty právních vztahů a není ukládána shora.

---

¹⁹ Tak např. zavedení možnosti uzavření sňatku mezi osobami se stejným pohlavím, ke kterému došlo v roce 2002 v Holandsku, se stalo příkladem pro další země. K jeho uznání by však zřejmě nemohlo dojít, pokud by v EU existovalo harmonizované rodinné právo.

²⁰ Rozhodnutí ESD C-212/97 (*Centros Ltd proti Erhvervs-og Selskabsstyrelsen*).

Nezbytným předpokladem účinného fungování soutěže právních řádů je zajištění dostatečného množství informací o jiných právních řádech. V tomto směru může mít opět velký význam srovnávací činnost evropské právní vědy. Také evropský normotvůrce by neměl zůstat nečinný a měl by se pokusit podpořit soutěž zavedením opčního právního nástroje neboli tzv. *28. režimu*, který by si smluvní strany mohly zvolit, pokud by měl uspokojovat jejich zájmy a potřeby lépe než národní právní úprava. Z tohoto hlediska se přijetí opčního právního režimu jeví jako experimentální způsob vytvoření jednotné právní úpravy.²¹

---

²¹ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 234-236, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593 >](http://ssrn.com/abstract=1111593).

2 Otázka potřeby a proveditelnosti europeizace soukromého práva

Výchozím bodem veřejné debaty o europeizaci soukromého práva, resp. jeho některých částí, je otázka, zda je vytvoření jednotné evropské právní úpravy zapotřebí, popř. v jaké míře, a zda je vůbec možné tento záměr realizovat. Rozsáhlá diskuse se odehrává na pozadí myšlenky vytvoření evropského občanského zákoníku, který by následoval vzor vnitrostátních občanskoprávních kodexů a zahrnoval především závazkovou část soukromého práva a dále některé otázky týkající se práva vlastnického. Zatím se příliš neuvažuje o unifikaci práva rodinného a dědického, a to s ohledem na jejich velmi těsné vazby k národním právním kulturám a tradicím. Lze však očekávat, že k realizaci kodifikační myšlenky povede ještě dlouhá cesta, neboť není jednotný názor ohledně potřeby a možnosti uskutečnění takového projektu.²² Ačkoli se uvádí velké množství více či méně přesvědčivých důvodů, které unifikační myšlenku podporují, na druhé straně existuje řada argumentů, které hovoří proti rozsáhlé harmonizaci soukromého práva. Z obecného hlediska je na danou problematiku nutno pohlížet v širších souvislostech. Nelze se omezovat pouze na zkoumání aspektů právních, ale je třeba se také zaměřit na její rozměr ekonomický, politický a kulturní.

2.1 Ekonomický motiv unifikace soukromého práva

Za nejvýznamnější motiv sblížení soukromého práva v EU se obvykle považuje vytváření jejího společného trhu.²³ Evropská unie je v první řadě hospodářským společenstvím a jejím základním cílem je proto zajistit volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu na celém jejím území. Za tím účelem se snaží o odstranění nejen celních, ale i dalších možných překážek, které brání hladkému přeshraničnímu obchodnímu styku. Mimo jiné by mělo být umožněno bezproblémové uzavírání smluv mezi stranami, které pocházejí z odlišných evropských jurisdikcí, a mělo by pro ně být snadné odhadnout, jaká nebezpečí jim vzniklé právní vztahy přinášejí. Jedním z rizik toho, kdo uzavírá smlouvu se zahraničním obchodním

---

²² ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a kol.. *Občanské právo hmotné I*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 85 a 90.

²³ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 221, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593 >](http://ssrn.com/abstract=1111593).

partnerem, je neznalost práva cizího státu, má-li se smlouva v daném případě řídit tímto právním řádem. Rozdíly v národních úpravách smluvního práva lze proto považovat za bezcelní překážku obchodu na vnitřním trhu.²⁴ Zejména pro spotřebitele a středně malé podniky může být nedůvěra k jinému soukromoprávnímu režimu²⁵ klíčovým faktorem při rozhodování, zda vstoupit do přeshraničního obchodního vztahu či nikoli. Některé poskytovatele zboží a služeb to může odradit od nabízení svých produktů spotřebitelům v jiných zemích, zatímco ostatní, kteří uzavřou smlouvu v cizině, budou vystaveni vysokým transakčním nákladům. Tento argument, prosazovaný zejména Evropskou komisí, však není zcela uspokojivý. Je pravdou, že uzavření přeshraniční smlouvy je nákladnější než uzavření smlouvy ve vlastní zemi, zůstává však otázkou, zda harmonizace soukromého práva může podstatně přispět ke snížení těchto nákladů. V tomto ohledu mají pravděpodobně větší význam aspekty jiných právních odvětví, zejména rozdíly v oblasti práva daňového a procesního. Je rovněž třeba připustit, že zvýšené náklady, které doprovázejí uzavírání přeshraniční smlouvy, jsou vyvolávány spíše faktickými překážkami spočívajícími v neznalosti cizího jazyka, kulturních odlišnostech a obchodování na velkou vzdálenost. I pro spotřebitele mohou být takové překážky důležitější, než rozdíly v soukromém právu.²⁶ Ekonomické argumenty podporující unifikaci evropského soukromého práva by proto neměly být přeceňovány.²⁷

---

²⁴ LANDO, Ole. *Some Features of the Law of Contract in the third Millennium*. Scandinavian Studies in Law, 2000, sv. 40, s. 347-349. Dostupné také z: <<http://www.scandinavianlaw.se/index.php/display>>.

²⁵ Na území EU lze v současné době rozlišovat čtyři skupiny soukromoprávních režimů. První skupina zahrnuje anglosaské právní systémy, pro které je příznačné zaměření na soudní judikaturu. Druhou skupinu představují členské státy s tradiční kontinentálně právní kulturou, která je charakterizována ústřední rolí národního občanského zákoníku. Mezi těmito státy lze dále rozlišovat ty země, jejichž kodex vychází v té či oné míře z francouzského *Code Napoleon*, a země, které se inspirovaly německým modelem. Třetí skupinu tvoří skandinávské státy, které jsou členy EU. Tyto země mají několik společných zákonů, jako je zákon o prodeji movitého zboží a zákon o smluvním právu. Čtvrtou skupinou jsou státy, které vstoupily do EU v roce 2004 a z nichž skoro všechny mají nový, popř. nedávno přepracovaný občanský zákoník. V rámci uvedených skupin je možné se setkat se značnými rozdíly v soukromém právu. I základní otázky, jako je problematika vzniku smlouvy, náhrady škody a převodu vlastnictví, jsou často upravovány odlišně v závislosti na dané jurisdikci. A tam, kde je hmotněprávní úprava stejná, se může lišit styl soudního rozhodování a odůvodňování.

²⁶ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 222-223, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593>](http://ssrn.com/abstract=1111593).

²⁷ TOMÁŠEK, Michal. *Lesk a bída "europeizace" občanského práva*. Právník, č. 1/2004, s. 10.

2.2 Evropský občanský zákoník jako symbol evropské identity

Dalším důležitým motivem sjednocení soukromého práva bývá touha po vytvoření určité evropské sounáležitosti. Stejně tak, jako byly v 19. století národní občanskoprávní kodifikace prostředkem k vytvoření národní identity, měl by evropský občanský zákoník být symbolem jednotné Evropy a solidarity mezi členskými státy. Tento motiv úzce souvisí se základním důvodem založení Evropských společenství. Tím byla snaha, aby všechny evropské státy jednou provždy zakopaly válečnou sekýru a odstranily se rozdíly mezi jednotlivými národy, které by mohly být zdrojem dalších konfliktů. Uvedený argument se však nezdá být příliš přesvědčivý. Často je poukazováno na to, že evropská identita nespočívá v jednotě, ale naopak v opatrování jazykové, kulturní a právní rozmanitosti. Situace ve Spojených státech amerických je dokladem toho, že společná národní identita nutně nepředpokládá jednotné právo, neboť každý americký stát má svůj vlastní soukromoprávní systém. Je pravděpodobnější, že společná zahraniční politika je větším symbolem evropské jednoty než společné právo.²⁸

2.3 Unifikace v kontextu úvah o evropském federalismu

O unifikaci evropského soukromého práva se někdy mluví také jako o nezbytném předpokladu pro možné vytvoření evropské federace. Ani tento argument však zřejmě nemůže obstát, protože se zdá, že federativní uspořádání státu nutně nevyžaduje existenci jednotné právní úpravy. Ve Spojených státech amerických například neexistuje žádné společné soukromé právo, třebaže si soukromoprávní předpisy některých států jsou podobné. To je dáno existencí Jednotného obchodního kodexu z roku 1949 (*Uniform Commercial Code*), který má však sloužit jen jako určitý vzorový text při vytváření právní úpravy v jednotlivých státech. V této souvislosti se nabízí otázka, zda by v Evropské unii nebylo vhodnější zavést společný kodex soukromého práva tím způsobem, že by byl schválen každým národním parlamentem zvlášť. Jistě by pak odpadly pochybnosti ohledně pravomocí evropského zákonodárce k

---

²⁸ SMITS, Jan M. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 223, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593>](http://ssrn.com/abstract=1111593).

přijetí rozsáhlejšího nástroje soukromého práva a bylo by zajištěno, že tento bude výsledkem řádného legislativního procesu.²⁹

2.4 Unifikace jako předpoklad soudržné a jednotné právní úpravy

Potřeba unifikace soukromého práva je odůvodňována také tím, že je východiskem jednotné a soudržné právní úpravy a předpokladem pro zajištění jistoty a předvídatelnosti v právních vztazích.³⁰ Doposud nejvíce používanou metodou sbližování soukromoprávních úprav v rámci EU byla harmonizace na základě evropských směrnic. Obecně platí, že směrnice je pro členský stát závazná, pouze pokud jde o výsledek, kterého má být dosaženo, zatímco volba formy a prostředků její implementace do národního právního řádu je ponechána na vůli příslušných vnitrostátních orgánů.³¹ Tento způsob sbližování právních předpisů tak vytváří obsahově totožnou právní úpravu, která má však nadále vnitrostátní charakter. Zřejmou výhodou používání směrnic proto je, že každý členský stát se může sám rozhodnout, jak přizpůsobí požadovanou úpravu struktuře a názvosloví svého právního systému. Na druhé straně má uvedená metoda řadu nedostatků. Může vést k zavádění cizích neznámých prvků do národního právního řádu³² a pro orgány EU může být někdy obtížné sledovat, zda členské státy řádně plní svojí implementační povinnost.³³

Obecným a hlavním problémem stávající komunitární úpravy však zůstává její fragmentárnost, nahodilost, nekonzistentnost a relativně slabá účinnost. Soukromoprávní *acquis* trpí za prvé tím, že pokrývá jen na určitá vybraná témata. Například v oblasti smluvního práva jsou na úrovni ES upraveny pouze některé specifické smlouvy a k tomu navíc jen určité jejich aspekty. Výběr jen některých smluvních typů přitom není nikterak odůvodněný a v tomto smyslu je jejich regulace do jisté míry nahodilá.³⁴ Další stinnou stránkou současné evropské úpravy je její nekonzistentnost, kterou lze demonstrovat na úpravě odlišných lhůt pro odstoupení od

---

²⁹ TOMÁŠEK, Michal. *Lesk a bída "europeizace" občanského práva*. Právník, č. 1/2004, s. 8.

³⁰ Tamtéž, s. 9-11.

³¹ Čl. 288 SFEU (bývalý Čl. 249 SES) stanoví, že: „Směrnice je závazná pro každý stát, kterému je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům.“

³² Anglické právo např. nezná obecnou zásadu dobré víry požadovanou ve smluvních vztazích.

³³ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Örüçü & David Nelken, eds., s. 224, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593>](http://ssrn.com/abstract=1111593).

³⁴ Není např. jasné, proč je upravena problematika poskytování souborných služeb pro cesty, pobyty a zájezdy či spotřebitelský prodej, nikoli však již běžná pojistná smlouva.

smlouvy.³⁵ Současné *acquis* není ani příliš efektivní. Téměř všechny směrnice, které se dotýkají soukromoprávních otázek, jsou založeny na bázi minimální harmonizace. Členské státy tak mohou z hlediska zajištění ochrany spotřebitele přijímat přísnější právní úpravu, než jakou jim ukládá provést příslušná směrnice. V důsledku toho se poskytovatelé spotřebního zboží a služeb setkávají v Evropě s rozdílnou právní úpravou, což je nakonec může odradit od provádění svých obchodních aktivit v cizích státech.³⁶

Vytvoření soudržné a jednotné evropské úpravy smluvního, popř. občanského práva by uvedené nedostatky pomohlo překonat. Současně by však bylo nezbytně nutné zajistit její jednotnou interpretaci a aplikaci. Zkušenosti s používáním jiných unifikovaných úprav, jako je Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980, ukazují, že pokud je národním soudcům umožněno vykládat jednotné normy různým způsobem, ztrácí tato pravidla svůj základní význam. Jedná se o otázku procesní, která by musela být řešena na komunitární úrovni. Například tím, že by se rozšířil okruh osob aktivně legitimovaných k podávání žalob k Soudnímu dvoru EU, resp. osob, které mohou předkládat žádosti o předběžné otázky, anebo by mohl být ustaven nový evropský soudní orgán se specializací na občanskoprávní spory.³⁷

2.5 Unifikace jako předpoklad právní jistoty

Myšlenka unifikace je prosazována také jako předpoklad vyšší míry právní jistoty. Již v souvislosti s ekonomickým rozměrem europeizace soukromého práva bylo uvedeno, že pro podniky a spotřebitele je při uzavírání přeshraničních smluv důležité, aby mohli snadno odhadnout všechna rizika, která jim při obchodování se zahraničním smluvním partnerem hrozí. To však mnohdy není možné vzhledem k neznalosti cizích právních předpisů, má-li se jimi konkrétní právní vztah řídit na základě pravidel

---

³⁵ Např. u smluv uzavřených mimo obchodní prostory činí lhůta pro odstoupení od smlouvy sedm kalendářních dnů, u distančních kontraktů sedm pracovních dnů, v případě tzv. *time-sharingu* deset kalendářních dnů a při poskytování finančních služeb pro trh na dálku čtrnáct kalendářních dnů.

³⁶ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 225, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593>](http://ssrn.com/abstract=1111593).

³⁷ TOMÁŠEK, Michal. *Lesk a bída "europeizace" občanského práva*. Právník, č. 1/2004, s. 10-11.

mezinárodního práva soukromého. V případě vytvoření jednotné hmotněprávní úpravy by právní nejistota související s používáním kolizních norem odpadla.³⁸

Pro kolizní metodu je typické, že se snaží lokalizovat příslušnou smlouvu k území, resp. právnímu řádu určitého státu. Tento způsob úpravy ovšem není nejvhodnější, jelikož s sebou přináší spoustu problémů, které nejsou slučitelné s požadavky právní jistoty a předvídatelnosti v právních vztazích. Řešení, které nabízí, bývá často nejasné a složité, což je dáno používáním některých tradičních institutů mezinárodního práva soukromého, zejména zpětných a dalších odkazů či výhrady veřejného pořádku.³⁹

Největší slabinou kolizních norem je, že předpokládají aplikaci cizího práva, které musí být zjištěno a přizpůsobeno právnímu řádu místa soudu. Pro zkušeného právníka by obecně nemělo být problémem porozumět právu jiného státu, pokud patří do téže rodiny právních řádů a je vyjádřeno ve stejném nebo příbuzném jazyce.⁴⁰ Rovněž v případech, kdy dochází k pravidelnému obchodnímu styku osob z určitých států, a tím i k častým přeshraničním soudním sporům,⁴¹ zpravidla nebude obtížné získat dostatečné informace o cizím právu.⁴² Velice pracné, časově náročné a nákladné je však poznávání obsahu práva, které je součástí odlišné právní kultury a je vyjádřeno v neznámém jazyce. Složitě navíc někdy bývá přizpůsobit normy cizího práva právnímu řádu místa soudu, zejména pokud jsou úzce navázány na zvláštní procesní úpravu či specifické orgány cizího státu.⁴³ Kromě toho mívají soudci odpor k používání cizích právních norem a dávají přednost domácímu právu, jelikož se domnívají, že nabízí lepší řešení. Věří, že jejich hlavním úkolem je spíše vykonávat spravedlnost v konkrétních individuálních případech, než aplikovat abstraktní kolizní normy. Často proto používají

---

³⁸ TOMÁŠEK, Michal. *Lesk a bída "europeizace" občanského práva*. Právník, č. 1/2004, s. 10-11.

³⁹ MYŠÁKOVÁ, Petra. *Lex mercatoria v mezinárodní obchodní arbitráži*. Právní rádce, č. 5/2008, s. 48.

⁴⁰ Anglický právník např. nebude mít velký problém s porozuměním irského práva. Stejně tak by německý právník měl snadno rozpoznat rakouské či švýcarské právo.

⁴¹ Jako je tomu např. v obchodních vztazích mezi holandskými a německými podnikateli.

⁴² I tak ale nemusí být vždy snadné poznat skutečný smysl cizích právních norem a zajistit jejich správnou aplikaci. Podle čl. 1184 (3) francouzského *Code Civil* např. platí, že hodlá-li poškozená strana vypovědět smlouvu v důsledku nesplnění závazku druhou stranou, musí se obrátit na soud, není-li ujednáno něco jiného. Mezi francouzskými soudy se již ustálila určitá praxe, jak v takových případech postupovat. Tento postup však nemusí znát zahraniční soudce, má-li aplikovat uvedené pravidlo na základě kolizních norem.

⁴³ Kontinentální soudce může mít např. problém při aplikaci pravidel, které jsou v systému *common law* založeny na právu *equity*, jako jsou např. pravidla týkající se *trustu*.

nejrůznější skryté metody k dosažení výsledku, který považují za vhodný, což ve svém důsledku oslabuje předvídatelnost práva.⁴⁴

Právo určitého státu přitom nemusí být z hlediska mezinárodních obchodních vztahů tím neadekvátnějším nástrojem regulace, neboť je uzpůsobeno především k úpravě vnitrostátních právních vztahů. Proto již dnes dochází k určitému posunu v chápání zásady autonomie vůle, která je vykládána i tak, že umožňuje dohodu stran o tom, aby se jejich smluvní vztah řídil jiným než státním systémem právních norem. Obchodníci se raději obrací k *lex mercatoria*, tj. určitému autoreglativnímu a na jakémkoli národním právním systému nezávislému souboru pravidel, který dokáže nejlépe reagovat na potřeby mezinárodních obchodních vztahů.⁴⁵

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je na kolizní úpravu nutno pohlížet jako na slabý nástroj právní integrace. V důsledku rychle se rozšiřujícího obchodního styku v EU dochází stále častěji ke střetávání právních předpisů členských států. Jediným východiskem je omezit používání pravidel o volbě práva. Toho by mohlo být dosaženo sjednocením hmotněprávních předpisů tak, aby ke střetu právních norem nedocházelo tak často jako dnes.⁴⁶ Zároveň však v Evropě panuje obava, že by jednotné evropské soukromé právo nebylo schopné vstřebávat moderní prvky tak, jako je tomu při zachování podmínek soutěže mezi jednotlivými právními řádými, a došlo by tak k určité stagnaci jeho vývoje.⁴⁷

2.6 Problém odlišných právních kultur

2.6.1 Základní rozdíly a vzájemné prolínání evropských právních kultur

Další otázkou je, zda by členské státy byly vůbec schopny se na vytvoření unifikované právní úpravy dohodnout. Největším problémem je používání rozdílných právních metod a odlišných právních jazyků v zemích s kontinentální právní kulturou a ve státech, které patří do anglosaského právního systému. V jurisdikcích kontinentálního typu právní kultury se soukromé právo zpravidla nachází v občanských zákonících. Ve skandinávských státech, které neznají kodexy, je obsaženo v běžných

---

⁴⁴ LANDO, Ole. *Some Features of the Law of Contract in the third Millennium*. Scandinavian Studies in Law, 2000, sv. 40, s. 349-350. Dostupné také z: <<http://www.scandinavianlaw.se/index.php/display>>.

⁴⁵ MYŠÁKOVÁ, Petra. *Lex mercatoria v mezinárodní obchodní arbitráži*. Právní rádce, 5/2008, s. 47-48.

⁴⁶ LANDO, Ole. *Some Features of the Law of Contract in the Third Millennium*, s. 355.

⁴⁷ TOMÁŠEK, Michal. *Lesk a bída "europeizace" občanského práva*. Právník, č. 1/2004, s. 11.

zákonech. Právní názvosloví, systematika a pravidla většinou pramení v římském právu. V tomto smyslu se právní řády na evropském kontinentu vyznačují určitou jednotností, ačkoli i zde lze narazit na různorodé právní instituty a značně odlišné právní předpisy. Na britských ostrovech je právo tradičně vytvářeno soudy a římské právo zde nikdy nemělo takový vliv, jako na většině území kontinentální Evropy. Byly to soudy, které vytvořily mnoho institutů a formulovaly řadu pojmů typických pro *common law*. Britský parlament v zásadě nikdy nepřijímal zákony v oblasti smluvního práva, které je i v dnešní době vytvářeno především cestou soudních precedentů. Ačkoli se nyní v Anglii zvyšuje význam právní vědy, činnost akademických pracovníků má pro tvorbu práva zatím stále jen druhořadý význam.

Oba tyto právní systémy však mají i několik společných rysů. I když Británie nikdy nepoznala recepci římského práva, kontakt s kontinentálním právem nikdy neztratila. Římské právo bylo již ve středověku v Anglii vyučováno a jeho stopy by bylo možné nalézt také v právní praxi lorda kancléře. Ještě větší vliv mělo na obchodní a námořní právo aplikované zvláštními obchodní soudy a odráží se v *common law* i dnes. Z mnoha soudních rozhodnutí je rovněž zřejmé, že se angličtí soudci zabývají kontinentální právní vědou a studují kontinentální právní kodexy.⁴⁸

2.6.2 Společné jádro právních řádů

Všechny evropské právníky však nejvíce spojuje právní ideologie projevující se ve stejném či obdobném řešení právních problémů. V této souvislosti se hovoří o tzv. společném jádru právních systémů.⁴⁹ I přes odlišný sociální, politický a intelektuální vývoj v různých státech, a navzdory tomu, že tvůrci práva, ať už jde o zákonodárce či soudce, používají při své činnosti rozdílné právní postupy, všichni sdílí zásadně stejné právní hodnoty. To je dáno tím, že právní řády jednotlivých evropských států sdílí určité společné kořeny. Většina z nich byla v minulosti silně ovlivněna římským právem, křesťanskou etikou či učením velkých evropských mravokárců. V moderní době má pak

---

⁴⁸ LANDO, Ole. *Some Features of the Law of Contract in the third Millennium*. Scandinavian Studies in Law, 2000, sv. 40, s. 355-356. Dostupné také z: <<http://www.scandinavianlaw.se/index.php/display>>.

⁴⁹ Ole Lando v této souvislosti uvádí, že s cílem nalézt toto tzv. společné jádro právních systémů byla v šedesátých letech 20. st. století pod vedením profesora Rudolfa B. Schlesingera provedena studie zaměřená na problematiku vzniku smluv. Výzkumu, který byl založen na řešení konkrétních případů a následné diskusi, se zúčastnili akademičtí pracovníci zastupující nejrůznější právní rodiny z celého světa. Jeho výsledkem byl závěr, že navzdory tomu, že národní soudy používají rozdílné právní postupy a odlišná právní pravidla, při řešení mnoha otázek existuje určitý soulad.

zásadní význam vznik nadnárodních demokratických institucí a sjednocování či harmonizování práva v Evropě a ve světě. Důležitým společným faktorem je rovněž existence podobných ekonomických a sociálních podmínek v zemích EU, jakož i v dalších státech. V důsledku toho se v těchto společnostech objevují stejné právní problémy a stejně bývá i jejich řešení.⁵⁰

2.6.3 Potřeba jednotného právního myšlení

Rozdíly mezi kontinentální a anglosaskou právní tradicí jsou však někdy považovány za nezdolatelou překážku k dosažení skutečné konvergence právních úprav. Objevují se kritické názory, že i kdyby došlo ke sjednocení evropského soukromého práva, unifikaci nebude možné úspěšně dokončit kvůli odlišným právním kulturám jednotlivých evropských států. Samotné vytvoření jednotných pravidel ještě nevede k jednotnému právu, neboť právo není jen pouhým souborem norem. Je třeba jej vytvářet s ohledem na konkrétní národní právní kulturu, tj. způsob právního myšlení neboli ducha zákonů, který se v každém státě liší. V případě kontinentálního práva a anglického *common law* jsou tyto rozdíly považovány za nepřekonatelné. Zatímco v kontinentálním právu má zásadní význam systematika, v *common law* je kladen důraz na fakta a související judikaturu. Kontinentální právník se proto snaží zákony a soudní rozhodnutí logicky uspořádat v rámci určitého systému. Anglosaský právník má naopak k formalistickým pravidlům odpor a vědomě se snaží vlivu kontinentálního práva vyhnout.⁵¹

Uvedené skutečnosti mohou nasvědčovat závěru, že jakýkoli pokus o širší harmonizaci kontinentálního a anglosaského práva je předem odsouzen k nezdaru. Právo a společnost jsou natolik vzájemně propojeny, že právní texty budou vždy vykládány v duchu právní kultury, ve které jsou používány.⁵² V tomto smyslu je nutné hledět i na celý proces sblížování soukromého práva v Evropě. Dokud nebude

---

⁵⁰ LANDO, Ole. *Some Features of the Law of Contract in the third Millennium*. Scandinavian Studies in Law, 2000, sv. 40, s. 356-357. Dostupné také z: <<http://www.scandinavianlaw.se/index.php/display>>.

⁵¹ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 227-228, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593>](http://ssrn.com/abstract=1111593).

⁵² Jan M. SMITS uvádí, že pokud by byly do anglosaského práva zavedeny kodexy, patrně by brzy začaly být glosovány soudními rozhodnutími, postupně by se do nich dostávaly výjimky a obecné zásady v nich obsažené by zcela ztratily svůj význam. Pokud by naopak byl do kontinentálního právního systému zaveden anglosaský způsob soudního rozhodování, tato rozhodnutí by postupem času přestávala být srozumitelná, neboť by se do nich začaly dostávat zákonná ustanovení a fakta by se stávala nejasná.

vytvořena společná evropská právní kultura, je nutné upustit od používání centralistických metod europeizace a dát přednost jejím spontánnějším způsobům působících silou své přesvědčivosti. V případě, že unifikace prozatím nebude ponechána v rukou oficiálních orgánů EU, resp. členských států, ale na samotných subjektech, kterých se přímo dotýká, bude možné zjistit, do jaké míry národní právní tradice brání vytvoření jednotného evropského soukromého práva.⁵³

Na druhé straně je pravdou, že integrační vývoj EU od počátku přispívá k vytváření evropské sounáležitosti v různých oblastech společenského, ekonomického a právního života. Lze si proto představit, že prozatím by se mohlo přistoupit ke sjednocení jen některých vybraných částí soukromého práva, zejména těch, ve kterých se projevují určité moderní trendy sdílené již nyní všemi evropskými jurisdikcemi. Takovou oblastí je především právní úprava ochrany spotřebitele.⁵⁴

2.7 Úvahy o legislativní pravomoci EU v oblasti soukromého práva

Důvodem, který v současné chvíli velmi brání ve sjednocení evropského soukromého práva, je nedostatek k tomu potřebných pravomocí na straně legislativních orgánů Evropské unie. Unijní normotvůrce je oprávněn jednat pouze na základě pravomocí, které mu byly výslovně svěřeny ze strany členských států (srov. Čl. 5 odst. 1, 2 SEU; Čl. 2 odst. 1, 2 SFEU). Zároveň je povinen se řídit zásadami subsidiarity a proporcionality. Podle zásady subsidiarity platí, že v případě sdílené pravomoci může vydávat právní akty jen tehdy, jestliže cílů zamýšlené činnosti může být lépe dosaženo na úrovni EU než na úrovni členských států (srov. Čl. 5 odst. 3 SEU). Zásada proporcionality k tomu vyžaduje, aby činnost Unie nepřekročila rámec toho, co je nezbytné k dosažení cílů stanovených v primárním evropském právu (srov. Čl. 5 odst. 4 SEU).⁵⁵

Uvedené principy vychází z myšlenky, že ačkoli se členské státy přistoupením k EU vzdaly části své suverenity, některé záležitosti by měly být i nadále regulovány na vnitrostátní úrovni. Tento předpoklad se projevuje zejména v oblasti soukromého práva.

---

⁵³ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Örüçü & David Nelken, eds., s. 228-229, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593>](http://ssrn.com/abstract=1111593).

⁵⁴ TOMÁŠEK, Michal. *Lesk a bída "europeizace" občanského práva*. Právník, č. 1/2004, s. 11-12.

⁵⁵ Tamtéž, s. 4.

Přestože zde primární právo dává EU oprávnění regulovat některé specifické otázky (např. spotřebitelskou problematiku) nebo prostřednictvím právních aktů usilovat o naplnění určitých společných cílů (např. posilovat důvěru spotřebitelů a usnadňovat uzavírání přeshraničních smluv na vnitřním trhu), tyto pravomoci je nutné vykládat restriktivním způsobem. Z toho se dovozuje, že vytváření komplexnějších nástrojů v oblasti soukromého práva spadá do pravomoci členských států a nikoli EU.⁵⁶

V současné době je právním východiskem legislativních aktivit EU v oblasti soukromého práva především Čl. 114 SFEU (bývalý Čl. 95 SES), na základě kterého mohou být přijímána opatření ke sblížení právních předpisů za účelem vytvoření a fungování jednotného evropského trhu.⁵⁷ Podle ustálené rozhodovací praxe Soudního dvora, která vychází především z rozhodnutí ve věci *Tobacco Advertising I*⁵⁸ a na něj navazující judikatury, však opatření přijatá na základě tohoto ustanovení musí skutečně přispívat k odstranění překážek bránících volnému pohybu zboží a služeb nebo řádnému fungování hospodářské soutěže. Samotné zjištění rozdílů mezi vnitrostátními právními předpisy k odůvodnění použití tohoto ustanovení nestačí.⁵⁹ Z toho vyplývá, že Čl. 114 SFEU může být dostatečným právním základem pro přijímání unijních předpisů v oblasti smluvního práva, nicméně jej nelze použít jako východisko normotvorné činnosti v ostatních odvětvích soukromého práva, které bývají součástí národních občanskoprávních kodexů, jako je oblast práva rodinného, vlastnického a deliktního.⁶⁰

Vzhledem k tomu, že se na procesu vytváření evropských norem podílí především výkonné orgány EU, tj. Evropská Rada a Komise, vzniká někdy otázka, zda-li je vůbec možné považovat takový postup za demokratický a o unijních předpisech hovořit jako o zákonech v pravém slova smyslu. Přestože došlo k určitému posílení postavení Evropského parlamentu v rámci unijního právo tvorného procesu, nelze jej

---

⁵⁶ MAK, Chantal. *Constitutional Aspects of a European Civil Code*. University of Amsterdam – Centre for the Study of European Contract Law. Working Paper Series, č. 2/2010/, s. 11. Dostupné také z:

<http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1581527>.

⁵⁷ Tamtéž, s. 11-12.

⁵⁸ Rozhodnutí ESD C-376/98 ze dne 5. října 2000 (Spolková republika Německo proti Evropskému parlamentu).

⁵⁹ GUTMAN, Kathleen. *The Commission's Green Paper on European Contract Law: Reflections on Union Competence in Light of the Proposed Options*. European Review of Contract Law, sv. 7, 2001. Dostupné také z: <http://www.secola.de/vortraege/leuven2011/Secola_2011_Gutman.pdf>.

⁶⁰ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 226-227, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z [www: <http://ssrn.com/abstract=1111593>](http://ssrn.com/abstract=1111593).

srovnávat s úlohou národních zákonodárných sborů v jednotlivých členských státech, ve kterých jsou plně respektovány demokratické zásady dělby státní moci.⁶¹

2.8 Další překážky na cestě k evropskému občanskému zákoníku

Je tedy zřejmé, že i když existuje řada oprávněných důvodů pro vytvoření unifikované právní úpravy, zatím spíše převažují negativní argumenty, které tento záměr nepodporují. Ačkoli by sjednocení soukromého práva nepochybně přispělo k posílení vnitřního trhu EU a prohloubilo také politický a právní integrační proces, plán na zavedení celoevropského občanského zákoníku s sebou přináší mnoho složitých otázek, které bude nutné vyřešit.⁶² Problémem je především nedostatek sdílené evropské právní kultury a na druhé straně snaha jednotlivých členských států zachovat si vlastní občanskoprávní kodexy, které jsou výrazem jejich svébytné právní kultury a symbolem národní právní identity.⁶³

Kromě toho vznikají pochybnosti o tom, zda je možné zavést evropský občanský zákoník v té podobě, v jaké je znám z tradičních kontinentálně právních jurisdikcí. Předpokladem k vytvoření takového organizovaného a komplexního právního nástroje je existence celého systému soukromého práva, který na evropské úrovni zatím nebyl vytvořen.⁶⁴ Národní občanské zákoníky jsou naopak nezbytným základem každého vnitrostátního právního řádu, jehož jednotlivé části jsou navzájem funkčně propojeny a ve svém souhrnu vytváří koherentní právní systém. Přijetí jednotného evropského občanského zákoníku by tak pravděpodobně mělo nepříznivý dopad na celkovou soudržnost právních řádů v členských státech. Problémem unifikace je také úzká spojitost mezi právem a jazykem a s ohledem na velký počet států dále např. otázka zajištění rychlého a pružného postupu při provádění legislativních změn jednotné úpravy.⁶⁵ Bezvýznamnou nemusí být ani skutečnost, že většina právníků nemusí být ochotna se vzdát toho, co se již během svého studia naučili a praxe osvojili, a učit se

---

⁶¹ TOMÁŠEK, Michal. *Lesk a bída "europeizace" občanského práva*. Právník, č. 1/2004, s. 5-6.

⁶² ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK a kol.. *Občanské právo hmotné 1*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 90-91.

⁶³ TOMÁŠEK, Michal. *Lesk a bída "europeizace" občanského práva*. Právník, č. 1/2004, s. 11.

⁶⁴ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Örüci & David Nelken, eds., s. 226, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z www: <<http://ssrn.com/abstract=1111593>>.

⁶⁵ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK a kol.. *Občanské právo hmotné 1*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 91.

znovu novým věcem.⁶⁶ Představa, že by se právo mělo stát součástí ucelené kodifikace, navíc nemůže obstát u anglosaských právníků. V tomto smyslu může být celkem arogantní si myslet, že se jim bude zamlouvat údajně rozšířenější kontinentální přístup spočívající v kodifikování a systematizaci práva.⁶⁷

---

⁶⁶ LANDO, Ole. *Some Features of the Law of Contract in the third Millennium*. Scandinavian Studies in Law, 2000, sv. 40, s. 358. Dostupné také z: <<http://www.scandinavianlaw.se/index.php/display>>.

⁶⁷ SMITS, Jan M. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 226, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z www: <<http://ssrn.com/abstract=1111593>>.

3 Vědecká diskuse o europeizaci soukromého práva

3.1 Zrod myšlenky evropského občanského zákoníku

Ambiciózní plán vytvořit jednotný evropský občanský zákoník (*European Civil Code*), který by po vzoru národních občanskoprávních kodexů reguloval veškeré oblasti soukromého práva, poprvé veřejně představil již v roce 1974 profesor kodaňské univerzity *Ole Lando*. Přestože stále není pravděpodobné, že v dohledné době (a zda vůbec někdy) bude uvedený záměr naplněn, stal se symbolickým motivem rozsáhlé veřejné diskuse a vědeckého výzkumu týkajících se vytváření společné soukromoprávní úpravy v EU.⁶⁸

3.2 Výzkumné projekty a jejich činnost

Unifikační iniciativy se začaly objevovat nejprve v oblasti právní vědy. Již od počátku osmdesátých, a zejména pak v průběhu devadesátých let, se začaly formovat a následně posilovat různorodé skupiny a výzkumné týmy akademických pracovníků zabývající se problematikou sblížení jednotlivých částí soukromého práva.⁶⁹

3.2.1 Komise pro evropské smluvní právo (tzv. Landova komise)

První konkrétní akademickou iniciativou se stalo vytvoření Komise pro evropské smluvní právo (*Commission on European Contract Law, CECL*), která je po svém zakladateli a vedoucím představiteli často označována také jako tzv. Landova komise. Tato skupina si dala za úkol na základě rozsáhlého srovnávacího vědeckého výzkumu provedeného ve všech členských státech EU (dříve Evropských společenství) vypracovat základní pravidla či obecné zásady evropského smluvního práva. Metodou jejich práce bylo především hledání společných znaků v různých národních úpravách smluvního práva a následné vyhodnocení, popř. i vytvoření nových nejvhodnějších řešení. Komise se zdržela prosazování nějakého konkrétního souboru vnitrostátních právních norem a namísto toho vytvořila autonomní systém pravidel, který by měl nejlépe vyhovovat evropskému právnímu prostředí. Výsledkem její činnosti nakonec bylo vytvoření všeobecně známých Principů evropského smluvního práva (*Principles of*

---

⁶⁸ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a kol.. *Občanské právo hmotné I*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 85 a 91.

⁶⁹ Tamtéž, s. 86.

European Contract Law, dále jen *PECL*), které byly postupně vydány ve třech částech.⁷⁰ *PECL* se spolu se *Zásadami UNIDROIT* staly druhým základním souborem společných zásad důležitých pro evropský obchod a zároveň východiskem dalšího unifikačního úsilí v oblasti evropského smluvního práva.

Na přípravě jednotlivých částí *PECL* se postupně podílely tři pracovní komise, z nichž první započala svoji práci již v roce 1982 a zabývala se otázkami plnění smlouvy, nesplnění a obecně nápravnými prostředky při nesplnění. Výsledky své práce publikovala v roce 1995. V roce 1992 zahájila svoji činnost druhá komise, která se zaměřila na problematiku vzniku, platnosti, výkladu a obsahu smluv a své závěry zveřejnila společně s výsledky první komise v roce 1999. V pořadí třetí komise se zabývala pluralitou subjektů závazkových vztahů, převodem práv a povinností, započtením pohledávek, promlčením a protiprávností. V roce 2003 vydala závěrečnou část *PECL*.⁷¹

Členové Landovo komise od počátku zastupovali všechny jurisdikce v EU. Proto i po přistoupení nových členských států se rozšířila členská základna Komise, ačkoli již předtím do ní byli jako pozorovatelé pozváni zástupci některých kandidátských zemí střední a východní Evropy. Z personálních důvodů docházelo v průběhu téměř dvaceti let ke změnám v členství a z původních dvaceti členů jich zbylo jen pět, kteří se účastnili závěrečných setkání Komise.⁷² Její jednotliví členové byli vysoce kvalifikovanými a motivovanými odborníky na občanské právo, většinou akademičtí pracovníci, kteří pracovali nezávisle na jakýchkoli politických či hospodářských zájmech. Měli dobré povědomí o systému a struktuře cizích právních řádů a byli ochotni připustit, že jejich domovský právní řád nenabízí nejvhodnější řešení daného problému.⁷³

---

⁷⁰ KEIRSE, Anne L.M. *European Impact on contract law. A Perspective on the interlinked contributions of legal scholars, legislators and courts to the Europeanization of contract law.* Utrecht Law Review, sv. 7, 2011, s. 39-40. Dostupné také z: <<http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/view/145>>.

⁷¹ RONOVSÁ, Kateřina. *Unifikační tendence na poli soukromého práva v rámci sjednocené Evropy.* Časopis pro právní vědu a praxi, č. 3/2007, s. 217 a 218.

⁷² HONDIUS, Ewoud. *Fifteen Years of European Private Law – at the Occasion of the 15th Birthday of the Trento/Torino Common Core of European Private Law Project.* *Opinio Juris in Comparatione*, sv. 2, 2009, s. 9. Dostupné také z: <<http://ssrn.com/abstract=1476880>>.

⁷³ LANDO, Ole. *Have the PECL Been a Success or a Failure?.* *European Review of Private Law*, sv. 17, 2009, s. 368. Dostupné také z: <<http://www.kluwerlawonline.com/toc.php?area=Journals&mode=bypub&level=5&values=Journals~European+Review+of+Private+Law~Volume+17+%282009%29>>.

3.2.2 Studijní skupina pro evropský občanský zákoník

Po vydání závěrečné části *PECL* se mnoho členů Komise pro evropské smluvní právo připojilo ke Studijní skupině pro Evropský občanský zákoník (*Study Group on European Civil Code, SGECC*)⁷⁴ založené na konci minulého století profesorem *Christianem von Bar* působícím na německé univerzitě v Osnabrücku. Tato skupina, která je všeobecně považována za nástupce Landovo komise, si dala za svůj hlavní úkol připravit soubor kodifikovaných zásad týkajících se klíčových oblastí evropského soukromého práva. Přijala pracovní metodu, kterou používala Landova komise, a zároveň byla zmocněna dále rozvíjet *PECL*. Vedle obecné části závazkového práva se zaměřuje především také na problematiku konkrétních smluvních typů a dále na oblast mimosmluvní odpovědnosti, bezdůvodného obohacení a nepřikázaného jednatelství (*negotiorum gestio*). Jednotlivé výstupy Studijní skupiny byly publikovány v sérii několika svazků nazvané *Zásady evropského práva (Principles of European Law, PEL)*, jejichž struktura se velmi podobá uspořádání *PECL*.⁷⁵ Studijní skupina si je vědoma toho, že ambicí návrhu evropského občanského zákoníku nemůže být vytvoření komplexního nástroje po vzoru klasických národních občanskoprávních kodexů, a proto se její pozornost vyhýbá některým oblastem soukromého práva, které jsou silně vázány na kulturní a právní tradice jednotlivých evropských států. Typicky se jedná o oblast věcných práv, především práva vlastnického, a dále problematiku dědického a rodinného práva.⁷⁶

Studijní skupina zahrnuje kolem sedmdesáti vědeckých pracovníků pocházejících z různých evropských výzkumných institucí. Jejím záměrem je podpořit veřejnou debatu o evropském soukromém právu a formulovat společná pravidla, která mohou být modelem pro evropského i národního zákonodárce. Je politicky nezávislým projektem, zároveň však spolupracuje a diskutuje s evropskými i vnitrostátními politickými orgány. To má význam především z toho hlediska, že případná realizace projektu evropského občanského zákoníku bude v první řadě otázkou politickou a

---

⁷⁴ Internetové stránky Studijní skupiny dostupné z: <<http://www.sgecc.net/>>.

⁷⁵ KEIRSE, Anne L.M. *European Impact on contract law. A Perspective on the interlinked contributions of legal scholars, legislators and courts to the Europeanization of contract law*. *Utrecht Law Review*, sv. 7, 2011, s. 40. Dostupné také z: <<http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/view/145>>.

⁷⁶ RONOVSKÁ, Kateřina. *Unifikační tendence na poli soukromého práva v rámci sjednocené Evropy*. *Časopis pro právní vědu a praxi*, č. 3/2007, s. 219.

celospolečenskou.⁷⁷ V rámci Studijní skupiny se vytvořila řada pracovních týmů, které se věnují vybrané soukromoprávní problematice. V čele každého týmu stojí akademický profesor, který řídí činnost mladých vědeckých pracovníků, většinou čerstvých absolventů právnických fakult. Pracovním zázemím těchto týmů se staly některé významné evropské univerzity.⁷⁸

3.2.3 Acquis Group

Další významnou skupinou je tzv. *Acquis Group (European Research Group on Existing EC Private Law)*⁷⁹ se sídlem v Münsteru a Turíně, která na rozdíl od Landovy komise a Studijní skupiny pro Evropský občanský zákoník volí umírněnější přístup a snaží se o vytvoření *restatementu* již existujícího unijního práva.⁸⁰ Neusiluje tedy o porovnávání vnitrostátních úprav smluvního práva a hledání jejich společných zásad, ale zaměřuje se na stávající unijní smluvní *acquis* a snaží se o jejich systematické uspořádání a zpřehlednění. Výsledky práce této skupiny byly publikovány pod názvem *Principy existujícího smluvního práva ES (Principles of the Existing EC Contract Law)* neboli tzv. *Acquis Principles*.⁸¹ Tato skupina se mimo jiné podílela na přípravě nové horizontální směrnice o právech spotřebitelů.⁸²

3.2.4 Akademie evropských představitelů soukromého práva

Zvláštním způsobem se pokusila podpořit unifikační myšlenku Akademie evropských představitelů soukromého práva (*Accademia dei Giusprivatisti Europei*), která vznikla v roce 1992 v Pavii a v jejímž čele stojí italský profesor Giuseppe Gandolfi. Tato skupina se rozhodla vypracovat přímý text evropského zákoníku smluvního práva, který není souborem obecných zásad, ale podrobných pravidel.⁸³ Výsledkem její práce se stal návrh Evropského smluvního zákoníku (*Code européen des*

---

⁷⁷ RONOVSÁ, Kateřina. *Unifikační tendence na poli soukromého práva v rámci sjednocené Evropy*. Časopis pro právní vědu a praxi, č. 3/2007, s. 218.

⁷⁸ BEALE, Hugh. *The Development of European Private Law and the European Commission's Action Plan on Contract Law*. *Juridica International*, č. 1/2005, s. 5. Dostupné také z: <http://www.juridicainternational.eu/public/pdf/ji_2005_1_4.pdf>.

⁷⁹ Internetové stránky Acquis Group dostupné také z: <<http://www.acquis-group.org/>>.

⁸⁰ HONDIUS, Ewoud. *Fifteen Years of European Private Law – at the Occasion of the 15th Birthday of the Trento/Torino Common Core of European Private Law Project*. *Opinio Juris in Comparatione*, sv. 2, 2009, s. 12. Dostupné také z: <<http://ssrn.com/abstract=1476880>>.

⁸¹ KEIRSE, Anne L.M. *European Impact on contract law. A Perspective on the interlinked contributions of legal scholars, legislators and courts to the Europeanization of contract law*. *Utrecht Law Review*, sv. 7, 2011, s. 41. Dostupné také z: <<http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/view/145>>.

⁸² ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a kol.. *Občanské právo hmotné I*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 88.

⁸³ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo*. 1. vyd. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2009, 135-136.

contrats, CEC) neboli tzv. *Gandolfiho* návrhu. Inspirací jeho tvůrců byla především závazková část italského občanského zákoníku a na druhé straně tzv. *McGregoroův* zákoník, který byl nakonec neúspěšným návrhem společné úpravy anglického a skotského smluvního práva.⁸⁴ Uvedený návrh Evropského smluvního zákoníku nemá jen teoretický, ale také praktický význam, o čemž např. svědčí jeho vliv při přípravě nového českého občanského zákoníku.⁸⁵

3.2.5 Projekt Společné jádro evropského soukromého práva

Cílem projektu Společné jádro evropského soukromého práva (*Common Core of European Private Law*)⁸⁶ je po vzoru slavné americké srovnávací studie Rudolfa. B. Schlesingera z konce 60. let minulého století nalézt společné kořeny různých národních právních řádů v Evropě. Skupina, která je vedena italskými profesory Maurem Bussaním a Ugo Matteim z univerzity v Trentu, zvolila kazuistický pracovní přístup založený na řešení hypotetických faktických případů z různých oblastí soukromého práva, které byly formou dotazníků zaslány zástupcům jednotlivých států.⁸⁷

3.2.6 Projekt *Ius Commune*

Z hlediska právního vzdělávání a praxe má velký přínos Projekt *Ius Commune Casebooks for the Common Law of Europe*),⁸⁸ který působí při univerzitě v Lovani v čele s profesorem Walterem van Gervenem. Jeho záměrem je vytvořit kompiláty významných právních případů pocházejících z různých evropských jurisdikcí a okomentovaných z pohledu ostatních právních úprav.⁸⁹

3.2.7 Další skupiny

Kromě výše uvedených projektů existuje řada dalších významných skupin akademiků a vědeckých týmů, mezi něž patří např. Evropská skupina pro deliktní právo

---

⁸⁴ HONDIUS, Ewoud. *Fifteen Years of European Private Law – at the Occasion of the 15th Birthday of the Trento/Torino Common Core of European Private Law Project*. *Opinio Juris in Comparatione*, sv. 2, 2009, s. 11. Dostupné také z: <<http://ssrn.com/abstract=1476880>>.

⁸⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo*. 1. vyd. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2009, s. 136.

⁸⁶ Internetové stránky Projektu *Trento* dostupné z: <www.common-core.org/>.

⁸⁷ KEIRSE, Anne L.M. *European Impact on contract law. A Perspective on the interlinked contributions of legal scholars, legislators and courts to the Europeanization of contract law*. *Utrecht Law Review*, sv. 7, 2011, s. 40 Dostupné také z: <<http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/view/145>>.

⁸⁸ Internetové stránky Projektu *Ius Commune* dostupné z: <<http://www.casebooks.eu/>>.

⁸⁹ HONDIUS, Ewoud. *Fifteen Years of European Private Law – at the Occasion of the 15th Birthday of the Trento/Torino Common Core of European Private Law Project*, s.15.

(*European Group on Tort Law, EGTL*),⁹⁰ která působí při Evropském centru deliktního a pojistného práva ve Vídni (*European Centre of Tort Law, ECTIL*), Komise pro evropské rodinné právo (*Commission on European Family Law, CEFL*), jejímž domovem je univerzita v holandském Utrechtu a také Společná síť pro evropské soukromé právo (*Joint Network on European Private Law*), jejímž cílem je koordinovat výzkumnou činnost některých výše uvedených iniciativ.⁹¹ Diskuse o europeizaci soukromého práva se účastní také např. Společnost pro srovnávací právo (*Société de législation comparée*) a Sdružení přátel francouzské právní kultury založené Henrim Capitantem (*Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française*).⁹²

3.3 Projekt Towards a European Civil Code

Odborná diskuse o potřebě a způsobu sjednocování právní úpravy se však neodehrává pouze v rámci výše uvedených projektů, ale na toto téma se rovněž pořádají mezinárodní konference a na evropských univerzitách se organizují vědecké semináře. Současně se rozvíjí intenzivní publikační činnost zahrnující vydávání nejrůznějších právnických knih, sborníků, časopisů a věstníků věnujících se zejména otázkám evropského smluvního, deliktního, majetkového a rodinného práva. V této souvislosti se někdy dokonce hovoří o vzniku nové vědní disciplíny, která se zabývá *ius commune* a odkazuje se na období 17. a 18. století, kdy v kontinentální Evropě existovalo opravdové právo společné všem státům. Moderní dobu lze však jen těžko srovnávat s kulturním a právním klimatem tehdejší společnosti, kdy většina právníků používala stejný právní jazyk (jazyk římského práva) a všichni byli součástí jednotné právní kultury.⁹³

Pro vývoj evropského soukromého práva měla velký přínos mezinárodní konference nazvaná Směrem k Evropskému občanskému zákoníku (*Towards a European Civil Code*), která se uskutečnila v roce 1997 v Haagu během nizozemského předsednictví EU. Její účastníci pocházeli nejen z členských států Unie, ale i z jiných

---

⁹⁰ Internetové stránky *EGTL* dostupné z: <<http://www.egtl.org/>>.

⁹¹ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a kol.. *Občanské právo hmotné 1*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 86.

⁹² HONDIUS, Ewoud. *Fifteen Years of European Private Law – at the Occasion of the 15th Birthday of the Trento/Torino Common Core of European Private Law Project*. *Opinio Juris in Comparatione*, sv. 2, 2009, s. 13. Dostupné také z: <<http://ssrn.com/abstract=1476880>>.

⁹³ SMITS, Jan M.. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. *Comparative Law: A Handbook*, Esin Öricü & David Nelken, eds., s. 219, 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z: <<http://ssrn.com/abstract=1111593>>.

evropských zemí, USA a Japonska. Ústředním tématem tohoto zasedání byla otázka nového systematického uspořádání komunitární občanskoprávní úpravy roztržité do mnoha evropských směrnic a nařízení. Byl vysloven závěr, že součástí jednotného kodexu by měla být úprava občanského i obchodního práva, a to podle vzoru nizozemského občanského zákoníku z roku 1992 a italského občanského zákoníku z roku 1942. Z hlediska obsahového by však měl zůstat omezen jen na problematiku práva majetkového. Hovořilo se též o tom, zda by evropský občanský zákoník měl či neměl zahrnovat obecnou část. Hlasy volající po jejím zařazení se odvolávaly především na její možný interpretační význam, zatímco opačné názory se opíraly například o skutečnost, že ani francouzský občanský zákoník (*Code Civil*) žádná obecná ustanovení nemá⁹⁴.

Jednotlivé příspěvky, které byly prezentovány na výše uvedeném zasedání, byly v roce 1998 zveřejněny jako součást již druhého vydání stejnojmenné publikace.⁹⁵ V roce 2004 následně došlo ke třetí a v roce 2010 ke čtvrté⁹⁶ edici tohoto sborníku. Uvedené publikace jsou výsledkem zajímavého projektu, u jehož zrodu byla na počátku 90. let myšlenka dvou studentů amsterodamské univerzity uspořádat do jedné sbírky eseje uznávaných akademiků týkající se otázky potřebnosti a možného obsahu evropského občanského zákoníku. Jejich záměr přijali s nadšením až teprve profesori Arthur Hartkamp a Ewoud Hondius působící na univerzitě v Utrechtu a v roce 1994 poprvé zveřejnili sborník vědeckých článků nazvaný *Towards a European Civil Code*. Původně nejistý počín má od počátku značný komerční úspěch, a to zčásti také proto, že se na publikaci uvedené sbírky podílela dvě odlišná právní nakladatelství. Jedním z nich je nakladatelství *Ars Aequi Libri*, které je určeno studentům a prodává knihu za nízkou cenu na místním trhu v Holandsku. Druhým je nakladatelství *Kluwer Law International*, které prodává její dražší verzi a je orientováno na širší, celosvětový trh. Tento projekt má zásadní význam z hlediska právního vzdělávání, neboť napomáhá šířit diskusi o evropském soukromém právu do škol a usnadňuje organizaci přednášek, které jsou

---

⁹⁴ KANDA, Antonín. *Nové trendy ve vývoji smluvního práva v oblasti soukromého práva*. Právník, č. 7/2003, s. 659-660.

⁹⁵ TICHÝ, Luboš. *Spontánní europeizace soukromého práva*. Právní rozhledy, č. 2/2002, s. 3 přílohy.

⁹⁶ HARTKAMP, Arthur et al. (eds). *Towards a European Civil Code. 4th Revised and Expanded Edition*. Hague: Kluwer Law International/Nijmegen: Ars Aequi Libri.

zaměřeny na tuto oblast. Jeho slabinou může být stále se rozšiřující obsah, takže hrozí nebezpečí, že se nakonec stane nepřehlednou encyklopedií.⁹⁷

---

⁹⁷ HONDIUS, Ewoud. *Fifteen Years of European Private Law – at the Occasion of the 15th Birthday of the Trento/Torino Common Core of European Private Law Project*. *Opinio Juris in Comparatione*, sv. 2, 2009, s. 15 a 16. Dostupné také z: <<http://ssrn.com/abstract=1476880>>.

4 Evropské smluvní právo

4.1 Pojem smluvního práva

V rámci kontinentálního právního systému je smluvní právo tradičně pojímáno jako součást širšího pojmu práva závazkového neboli obligačního, které je významnou částí práva občanského, resp. soukromého. Podle právního důvodu vzniku závazku (obligace), který je výchozím pojmem závazkového práva, se rozlišuje závazkové právo smluvní a závazkové právo deliktní. Základní funkcí závazkového práva je „právní zabezpečení vzájemné součinnosti (kooperace) osob, zejména směny zboží“.⁹⁸ Oproti jiným částem občanského, resp. soukromého práva se proto vyznačuje velkou dynamičností právních vztahů. Vzhledem k tomu, že závazkové právo dokáže velmi pružně reagovat na neustále se měnící potřeby a požadavky moderní společnosti, především ekonomického vývoje, získává postupně také přeshraniční rozměr. V souvislosti s tím se zejména oblast smluvního práva stává předmětem intenzivního harmonizačního, popř. unifikačního úsilí, ať již na globální či regionální úrovni.⁹⁹

4.2 Mezinárodněprávní nástroje unifikace smluvního práva

Na mezinárodním poli dochází ke sjednocování smluvního práva na základě uzavírání mezinárodních smluv anebo vytvářením vzorových zákonů či jednotných právně nezávazných pravidel. Mezi nejvýznamnější mezinárodní instrumenty patří především Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (tzv. Vídeňská úmluva) z roku 1980 a dále Zásady mezinárodních obchodních smluv vypracované Mezinárodním ústavem pro sjednocení soukromého práva (*UNIDROIT*).¹⁰⁰

4.2.1 Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží (Víteňská úmluva)

K přijetí Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (*Convention on Contracts for the International Sale of Goods – CISG*) došlo v roce 1980 na diplomatické konferenci, která se konala ve Vídni pod patronací Organizace spojených národů. Její přijetí znamenalo úspěšné završení dlouholetého úsilí o sjednocení právní úpravy

⁹⁸ KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné* 2. 4. vydání Praha: ASPI Publishing, 2006, s. 21.

⁹⁹ Tamtéž, s. 19-22.

¹⁰⁰ KANDA, Antonín. *Nové trendy ve vývoji smluvního práva v oblasti soukromého práva*. Právník, č. 7/2003, s. 653-654.

obchodních kupních smluv, které jsou uzavírány osobami se sídlem v různých státech.¹⁰¹ Nahradila dřívější Haagské úmluvy z roku 1964, tj. Úmluvu o jednotném právu pro mezinárodní koupi zboží (*Uniform law on the international sales of goods – ULIS*) a Úmluvu o jednotném právu uzavírání smluv o mezinárodní koupi zboží (*Uniform law on the formation of contracts for the international sales of goods – ULFIS*), které se ukázaly být neúspěšným unifikačním pokusem. Vídeňská úmluva byla vypracována v rámci Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (*The United Nations Commission on International Trade Law – UNCITRAL*), která připravila i související Úmluvu o promlčení při mezinárodní koupi zboží (*Convention on Limitation Period in the International Sale of Goods*) přijatou v roce 1974. Je významná především z toho hlediska, že byla přijata velkým počtem států, které jsou součástí mezinárodního obchodního společenství, a je bezprostředně aplikovatelná ve státech, které mají významný podíl na celkovém mezinárodním obchodu.¹⁰²

Vídeňská úmluva obsahuje celkem 101 článků, které jsou uspořádány do čtyř částí. V první části je vymezen předmět úpravy a jsou zde obsažena obecná ustanovení, druhá část je zaměřena na problematiku uzavírání mezinárodní kupní smlouvy, ve třetí části jsou upravena práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího a čtvrtá část obsahuje závěrečná ustanovení včetně důležité úpravy výhrad, které mohou státy činit při podpisu této úmluvy.¹⁰³

Z hlediska předmětu úpravy této úmluvy je důležité vymezení pojmu mezinárodní kupní smlouvy. Pokud jde o prvek mezinárodnosti, Vídeňská úmluva vychází ze subjektivního kritéria, podle něhož je rozhodující, aby strany mezinárodní kupní smlouvy měly místo podnikání na území různých států, pokud jsou tyto státy smluvními stranami Vídeňské úmluvy, anebo pokud se má podle mezinárodního práva soukromého použít právního řádu některého smluvního státu [čl. 1 písm. a) a b)].¹⁰⁴ Ke státnímu občanství smluvních stran se přitom nepřihlíží (čl. 1 odst. 3). Samotný pojem kupní smlouvy však Vídeňská úmluva výslovně nedefinuje. Vymezuje ho jen vůči

---

¹⁰¹ KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVORÁK. *Občanské právo hmotné* 2. 4. vydání Praha: ASPI Publishing, 2006, str. 198.

¹⁰² SALAČ, Jaroslav. *Lex mercatoria - nástin vývoje a význam*. Právník, č. 5/1998, s. 419-420.

¹⁰³ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku: (úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, 1999, s. 23.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 24.

jiným, podobným smlouvám, především ve vztahu ke smlouvě o dílo. Dále také stanoví, že pro použitelnost úmluvy není rozhodující, zda smluvní strany, anebo smlouva samotná, mají občanskoprávní či obchodní charakter (čl. 1 odst. 3)¹⁰⁵

Vídeňská úmluva upravuje proces uzavírání mezinárodní kupní smlouvy a práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího, které tvoří obsah této smlouvy, popř. vyplývají z jejího porušení. Úmluva uvádí příkladný výčet otázek, na které se nevztahuje. Jedná se především o problematiku účinků mezinárodní kupní smlouvy ve vztahu k přechodu vlastnického práva ke zboží, které je předmětem koupě (čl. 4). Ze skutečnosti, že předmětem mezinárodní kupní smlouvy je zboží, vyplývá, že se Vídeňská úmluva nevztahuje na právní vztahy, které se týkají nemovitých věcí. Kromě toho v [čl. 2 písm. a) – f)] výslovně uvádí i některé další věci, které se nepovažují za zboží ve smyslu této úmluvy.¹⁰⁶

Hlavním nedostatkem Vídeňské úmluvy je že vychází z tzv. principu *opt-out*, podle něhož se použije vždy tehdy, když smluvní strany její aplikaci výslovně nevyloučí. Řešení mnoha sporů se proto opírá o tuto úmluvu pouze proto, že v okamžiku, kdy ji mohly vyloučit z aplikace, o ní zúčastněné strany jednoduše nevěděly. Její další stinnou stránkou je skutečnost, že dosud nebyla ratifikována Velkou Británií, jakožto jednou z hlavních mocností, která se rozhodující měrou podílí na mezinárodním obchodě. Také samotný text Vídeňské úmluvy se stává poněkud zastaralým, neboť neobsahuje žádná ustanovení o standardních smluvních podmínkách nebo o smlouvách uzavřených prostřednictvím faxu či internetu. Nevýhodou je rovněž obtížný postup při provádění jejích změn. Ačkoli existuje rozsáhlá a kvalitní databáze soudních rozhodnutí týkajících se Vídeňské úmluvy, nebyl zatím ustaven žádný vyšší soudní orgán, který by byl garantem jejího jednotného výkladu. Úmluva má celkem šest úředních jazyků, což je podle některých názorů její výhodou, podle jiných spíše nevýhodou. Negativní stránkou nicméně je, že mnoho států využilo své možnosti a při jejím podpisu učinilo některou z výhrad. I přes uvedené nedostatky je však Vídeňská úmluva důkazem toho, že na globální úrovni lze vytvořit jednotnou úpravu závazkové

---

¹⁰⁵ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku: (úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, 1999, s. 18 a 19.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 24.

části soukromého práva, a to bez ohledu na odlišné politické a právní systémy jednotlivých států a jejich ekonomickou vyspělost.¹⁰⁷

4.2.2 Zásady mezinárodních obchodních smluv (Zásady UNIDROIT)

V roce 1971 představila Řídící rada Mezinárodního ústavu pro sjednocení soukromého práva (*Institut International pour l'Unification du Droit Privé – UNIDROIT; Institute for the Unification of the Private Law*)¹⁰⁸ odvážný záměr vytvořit celosvětovou kodifikaci mezinárodního obchodního práva. S ohledem na obavy jednotlivých států ze ztráty své národní suverenity a tehdejší politickou situaci, bylo však od počátku zřejmé, že tato myšlenka nemůže mít reálný základ. Posléze se proto přistoupilo k méně ambicióznímu plánu spočívajícímu ve formulování právně nezávazných společných zásad mezinárodních obchodních smluv.¹⁰⁹ Na přípravných pracích, při nichž měla být zkoumána otázka proveditelnosti tohoto projektu, se podíleli tři významní právní komparatisté zastupující kontinentální (profesor René David z Univerzity v Marseille), angloamerický (profesor Clive Macmillan Schmitthoff z Univerzity v Londýně) a socialistický právní systém (profesor Tudor Popescu z Univerzity v Bukurešti). Na začátku 80. let byla sestavena pracovní skupina skládající se z předních odborníků na problematiku smluvního práva a práva mezinárodního obchodu.¹¹⁰ Při své práci vycházeli z právně komparatistických analýz a nechali se inspirovat v té době nejnovějšími národními právními kodexy¹¹¹ či jinými kompilacemi,¹¹² mezinárodními soubory právních pravidel,¹¹³ jakož i nelegislativními

---

¹⁰⁷ HONDIUS, Ewoud: *Fifteen Years of European Private Law – at the Occasion of the 15th Birthday of the Trento/Torino Common Core of European Private Law Project*. *Opinio Juris in Comparatione*, sv. 2, 2009, s. 8. Dostupné také z: <<http://ssrn.com/abstract=1476880>>.

¹⁰⁸ Ústav je nezávislou mezivládní organizací sídlící v Římě, která se zabývá problematikou modernizace, harmonizace a koordinace národních hmotněprávních předpisů soukromého práva, především práva obchodního. Uvedených cílů se snaží dosáhnout vytvářením jednotných právních nástrojů, zásad a pravidel. Byl založen již v roce 1926 jako přidružený orgán Společnosti národů. Po jejím zrušení došlo v roce 1940 k jeho znovuzaložení na základě mnohostranné úmluvy, která se označuje jako Statut UNIDROIT. V současné době sdružuje 63 členských států zastupujících různé právní, ekonomické a politické systémy. Důležitým orgánem usměrňujícím činnost Ústavu je Řídící rada (Governing Council), jejímiž členy jsou mimo jiné významní soudci, praktičtí právníci a akademičtí pracovníci. Všechny informace dostupné z:

<<http://www.unidroit.org/dynasite.cfm?dsmid=103284>>.[citováno 2012-12-01].

¹⁰⁹ RABAN, Přemysl. *Unifikace soukromého práva v EU a u nás*. *Právní rozhledy*, č. 11/2008, s. 397-398.

¹¹⁰ Jednalo se převážně o akademické pracovníky, významné soudce a vysoké státní úředníky, kteří zastupovali všechny hlavní světové společensko-ekonomické systémy.

¹¹¹ Např. návrhem nového nizozemského či quebeckého občanského zákoníku, které se staly platnými v roce 1992 (*Dutch Civil Code*), resp. v roce 1994 (*Civil Code of Quebec*) či alžírským občanským zákoníkem (*Algerian Civil Code*) z roku 1975.

¹¹² Např. americkým Jednotným obchodním kodexem (*Uniform Commercial Code*).

¹¹³ Především Úmluvou OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží a přiměřeně též dalšími mezinárodními nástroji vypracovanými Komisí OSN pro mezinárodní obchodní právo (*UNCITRAL*).

nástroji používanými v oblasti mezinárodního obchodu.¹¹⁴ Poté, co pracovní skupina dokončila svoji činnost, předložila své výsledky ke schválení Řídící radě.¹¹⁵

K prvnímu zveřejnění Zásad mezinárodních obchodních smluv (*UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts*) došlo v roce 1994. Tato původní verze, která obsahovala 120 článků uspořádaných do sedmi hlav, byla v roce 2004 rozšířena na deset hlav zahrnujících celkem 185 článků. Zatím poslední, třetí verze zásad byla vydána v roce 2010. Obsahuje již 211 článků a skládá se z Preambule a deseti hlav, z nichž některé se dále člení na oddíly. Hlava první obsahuje všeobecná ustanovení, hlava druhá se věnuje uzavírání smlouvy a právnímu zastoupení, hlava třetí obsahuje ustanovení o platnosti, resp. neplatnosti smlouvy, hlava čtvrtá upravuje výklad smlouvy, hlava pátá se týká obsahu smlouvy a práv třetích osob, hlava šestá se zabývá plněním a podstatnou změnou poměrů, sedmá hlava se zaměřuje na právní důsledky nesplnění smlouvy, hlava osmá upravuje započtení, hlava devátá postoupení pohledávky, převzetí dluhu a cesi smlouvy, hlava desátá promlčení a hlava jedenáctá pluralitu subjektů závazkových vztahů.¹¹⁶

Z uvedeného přehledu je zřejmé, že z hlediska obsahového se Zásady *UNIDROIT* věnují obecným institutům smluvního práva. Již v úvodní Preambuli je řečeno, že účelem Zásad *UNIDROIT* je stanovit obecná pravidla pro mezinárodní obchodní smlouvy. Použijí se v případě, že se smluvní strany výslovně dohodnou na tom, že se jimi smlouva bude řídit. Lze je ovšem použít i tehdy, dohodnou-li se strany na použití *lex mercatoria* či obecných právních zásad, nebo nenabízí-li rozhodné právo potřebné řešení, anebo pro výklad či doplnění vnitrostátního práva či jiných mezinárodních právních nástrojů. Mohou též sloužit jako vzorové řešení pro národního či mezinárodního zákonodárce.¹¹⁷

Zásady *UNIDROIT* jsou na rozdíl od Vídeňské úmluvy z roku 1980 právně nezávazným textem, který by měl vyjadřovat mezinárodní *restatement* smluvního práva.

---

¹¹⁴ Např. *INCOTERMS* či Jednotné obyčeje a usance pro dokumentární akreditivy (*Uniform Customs and Practice on Documentary Credits*) vypracované Mezinárodní obchodní komorou (*International Chamber of Commerce*).

¹¹⁵ BONELL, Michael Joachim. *Zásady UNIDROIT a Zásady evropského smluvního práva - podobné pravidla pro vhodné cíle?* Právní obzor. 2/1997, str. 111-112.

¹¹⁶ Všechny informace dostupné z:

<<http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/main.htm>> [citováno 2012-12-01].

¹¹⁷ KANDA, Antonín. Nové trendy ve vývoji smluvního práva v oblasti soukromého práva. Právník, č. 7/2003, str. 655-656.

Vzhledem k tomu, že Vídeňská úmluva byla inspiračním zdrojem tvůrců těchto zásad, oba texty by se zásadně neměly rozcházet, ale spíše se vzájemně podporovat. Jednou z významných odchylek je, že zatímco Zásady *UNIDROIT* stanoví kogentní pravidlo, podle něhož jsou strany povinny dodržovat zásadu dobré víry a poctivého jednání (Čl. 1.7 Zásad *UNIDROIT*), Vídeňská úmluva hovoří o této zásadě jen pokud jde o její výklad (Čl. 7 odst. 1 Úmluvy). Další rozdíl se týká zvyklostí používaných v mezinárodním obchodním styku. Zatímco Zásady *UNIDROIT* vylučují jejich použití v případech, kdy by to nebylo rozumné (Čl. 1.8), Vídeňská úmluva takové omezující ustanovení neobsahuje. Zatímco Zásady *UNIDROIT* připouští platně uzavřít smlouvu, aniž by byla určena cena (Čl. 2.2 a 5.7), Vídeňská úmluva takovou možnost zřejmě vylučuje (Čl. 14 a 55). V důsledku toho, že se Zásady *UNIDROIT* nezabývají pouze problematikou kupních smluv, ale jejich působnost dopadá i na jiné smlouvy uzavírané v rámci mezinárodního obchodního styku, především také na smlouvy o poskytování služeb, zahrnují úpravu řady otázek, které Vídeňská úmluva vůbec neřeší. Jedná se např. o úpravu neplatnosti smluv obsaženou v hlavě třetí. Celkově si však oba nástroje nekonkurují a navzájem se doplňují. Tak tomu bude zejména tehdy, dojde-li k uzavření kupní smlouvy mezi subjekty, které nebudou mít místo podnikání, resp. sídlo v členských státech Vídeňské úmluvy. V takovém případě by bylo možné použít Zásady *UNIDROIT* jako další možný systém společných mezinárodních pravidel.¹¹⁸

4.3 Harmonizace smluvního práva v EU – ochrana spotřebitele

Charakteristickým rysem stávajícího unijního soukromého práva je jeho silné zaměření na problematiku ochrany zájmů spotřebitele. Vzhledem k tomu, že se jedná o relativně novou právní oblast, není nikterak svázána s kulturními a právními tradicemi jednotlivých členských států EU. Všechny země navíc sdílí moderní trend směřující k určitému omezení smluvní svobody v zájmu ochrany slabší strany před ekonomicky či jinak silnějším smluvním partnerem.¹¹⁹ Smyslem je pomocí právní úpravy vyvážit faktické nerovnoměrné postavení subjektů smluvního vztahu, které je dáno tím, že na jedné straně vystupuje zkušený a informovaný podnikatel, zatímco na druhé straně stojí

---

¹¹⁸ KANDA, Antonín. *Nové trendy ve vývoji smluvního práva v oblasti soukromého práva*. Právník, č. 7/2003, s. 654-655.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 661.

spotřebitel neznalý či méně znalý obchodních praktik, který uzavírá smlouvu jen pro svou osobní potřebu a zpravidla nemá žádnou, popř. jen omezenou možnost vyjednávat o jejím obsahu.¹²⁰ Ochrana práv spotřebitele má navíc důležitý význam z hlediska zabezpečení bezproblémového fungování vnitřního trhu EU. Také proto se stala hlavním tématem evropských harmonizačních směrnic a hovoří se o ní jako o možném předmětu unifikace.¹²¹

4.3.1 Povaha spotřebitelského práva

V důsledku silného vlivu unijního práva jsou si již nyní národní právní úpravy ochrany spotřebitele velmi podobné. Vzniká tak dojem, jakoby jednotné spotřebitelské právo již existovalo, ačkoli ještě nebyl vytvořen evropský občanský zákoník. Na spotřebitelské právo však nelze pohlížet pouze jako na pododvětví soukromého práva, ačkoli mnoho jeho norem je soukromoprávní povahy. Zahrnuje také např. předpisy, které zavazují výrobce, aby učinil opatření nutná k ochraně zdraví a k zajištění bezpečnosti spotřebitelů,¹²² nebo předpisy, které stanoví určité informační povinnosti vůči spotřebiteli, jako jsou ustanovení o označování výrobků a o uvádění ceny zboží. Zájmů spotřebitelů se dotýká také soutěžní právo, jelikož bezproblémové fungování vnitřního trhu je předpokladem širší nabídky a nižších cen prodávaných produktů. Proto i samotní spotřebitelé mají zájem na postihování nekalé soutěže a uzavírání kartelových dohod.¹²³ Z hlediska ochrany práv spotřebitele je dále nutné zajistit snadný režim vynuocování hmotněprávních norem. Soudní řízení týkající se spotřebitelských sporů bývají často velmi nákladná, složitá a časově náročná. Teorie zabývající se spotřebitelským právem se proto snaží nalézt způsob, jak usnadnit soudní řízení a uvedené nedostatky odstranit. Je tedy zřejmé, že spotřebitelské právo má různou povahu a případný budoucí evropský občanský zákoník by nemohl upravovat všechny jeho aspekty, ale mohl by obsahovat jen spotřebitelské normy soukromoprávní povahy. Problémem však je, že určit povahu spotřebitelských pravidel nemusí být snadným úkolem. Jednotlivé evropské státy v tomto ohledu nesdílí stejný přístup a také stále intenzivnější pronikání veřejného a soukromého práva vyvolává potíže při rozlišování

---

¹²⁰ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a kol.. *Občanské právo hmotné 1*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 87.

¹²¹ TOMÁŠEK, Michal. *Lesk a bída "europeizace" občanského práva*. Právník, č. 1/2004, s. 12.

¹²² Např. směrnice 2001/95/ES Evropského parlamentu a Rady o obecné bezpečnosti výrobků.

¹²³ Čl. 101 SFEU např. připouští dohody o omezení hospodářské soutěže na vnitřním trhu, vyhrazují-li spotřebitelům přiměřený podíl na výhodách z toho plynoucích a jsou-li splněny i další podmínky.

těchto dvou základních právních oblastí. Možným východiskem by bylo vytvořit samostatný spotřebitelský zákoník, který by upravoval více či méně všechny důležité aspekty spotřebitelského práva, jako je tomu v případě francouzského *Code de la consommation*. Nedostatkem takového zvláštního kodexu by však bylo poněkud umělé rozlišování spotřebitelských a ostatních smluv, což by naznačovalo, že se na spotřebitelské smlouvy nevztahují obecné zásady smluvního práva. Proto by bylo nutné, aby spotřebitelský zákoník obsahoval ustanovení, která by odkazovala na použití obecné úpravy obsažené v jednotném občanském kodexu.¹²⁴

4.3.2 Spotřebitelské směrnice EU

Evropská unie se zabývá problematikou ochrany spotřebitele již od počátku 70. let minulého století. V roce 1975 přijala Evropská Rada usnesení, kterým schválila předběžný program společenství o politice v oblasti ochrany a informovanosti spotřebitelů.¹²⁵ V tomto svém usnesení vymezila základní práva spotřebitelů, a to sice jejich právo na ochranu zdraví a bezpečnosti, na ochranu ekonomických zájmů, na náhradu utrpěné škodu, na spolehlivé a pravdivé informace a poučení a na zastoupení na vnitrostátní i obecné úrovni.¹²⁶ Legislativní činnost v oblasti spotřebitelského práva EU vyvíjí od poloviny osmdesátých let, a to prostřednictvím harmonizačních směrnic, které jsou založeny na Čl. 114 SFEU (bývalém Čl. 95 SES) ve spojení s Čl. 169 SFEU (bývalým Čl. 153 SES). Z toho vyplývá, že tyto směrnice mají v první řadě za cíl zajištění hladkého fungování jednotného evropského trhu, nikoli rozvíjet spotřebitelské právo. Z hlediska soukromého práva proto spotřebitelská legislativa EU postrádá systematický přístup.¹²⁷

Stávající unijní spotřebitelské zákonodárství lze rozdělit na tři základní okruhy. První oblast zahrnují směrnice, které se týkají problematiky zneužívajících či nekalých ujednání ve spotřebitelských smlouvách,¹²⁸ spotřebitelského úvěru,¹²⁹ prodeje

---

¹²⁴ JOUSTRA, Carla. Consumer Law. In BAR, Christian von a Arthur HARTKAMP. *Towards a European civil code*. 2nd rev. and expanded ed. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 1998, s. 133-139.

¹²⁵ Council Resolution of 14 April 1975 on preliminary programme of the European Economic Community for a consumer protection and information policy.

¹²⁶ KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVORÁK. *Občanské právo hmotné 2*. 4. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2006, s. 43.

¹²⁷ JOUSTRA, Carla. Consumer Law. In BAR, Christian von a Arthur HARTKAMP. *Towards a European civil code*. 2nd rev. and expanded ed. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 1998, s. 139-140.

¹²⁸ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

spotřebního zboží mimo obchodní prostory podnikatele,¹³⁰ prodeje spotřebního zboží na dálku¹³¹ nebo prostřednictvím internetového obchodu,¹³² otázkami poskytování služeb při turistických zájezdech¹³³ a pronájmu věci na předem stanovený časový úsek (tzv. *timesharing*).¹³⁴ Druhý okruh spotřebitelského *acquis* představují směrnice, které mají za cíl chránit zdraví spotřebitele, a proto se především zaměřují na zajištění bezpečnosti prodávaného zboží, zejména potravin, hraček apod.¹³⁵ Další směrnice¹³⁶ se soustředí na zajištění ochrany hospodářských zájmů spotřebitele, jeho práva na náhradu škody a práva na informace.¹³⁷

4.3.3 Pojem spotřebitel

Předpokladem účinné unifikace spotřebitelského práva je vytvoření jednotných definic jeho základních pojmů, zejména ústředního pojmu *spotřebitel*. Z hlediska jeho vymezení jsou dnešní spotřebitelské směrnice víceméně jednotné a ani Soudní dvůr EU se od něho neodchyluje. Např. podle Čl. 2 směrnice o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory (85/577/EHS) se spotřebitelem se rozumí „jakákoli fyzická osoba, která v transakcích spadajících do oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za jeho podnikatelskou činnost nebo výkon povolání.“ Obdobně vymezuje spotřebitele také např. Čl. 2 směrnice o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (97/7/ES), Čl. 2 směrnice o *timeshare* nebo Čl. 2 směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Na

---

¹²⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.

¹³⁰ Směrnice Rady ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory.

¹³¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku.

¹³² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu ("směrnice o elektronickém obchodu").

¹³³ Směrnice Rady 90/314/EHS ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy.

¹³⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/47/ES ze dne 26. října 1994 o ochraně nabyvatelů ve vztahu k některým aspektům smluv o nabytí práva k dočasnému užívání nemovitostí.

¹³⁵ Např. Směrnice Rady ze dne 25. června 1987 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se výrobků, jejichž skutečná povaha není rozpoznatelná a které proto ohrožují zdraví nebo bezpečnost spotřebitelů. Dále např. Směrnice Rady 88/378/EHS ze dne 3. května 1988 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se bezpečnosti hraček.

¹³⁶ Směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky. Dále např. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli. Dále např. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží.

¹³⁷ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK a kol.. *Občanské právo hmotné I*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 87-88.

vnitrostátní úrovni se objevují různé přístupy k vymezení spotřebitele. Některé odpovídají definicím obsaženým v evropských směrniciích a vychází z účelu, pro který je smlouva uzavírána. Jiné úpravy se orientují na vlastnosti samotného spotřebitele a vymezují jej buď pozitivně tím, že popisují, jaké má mít charakteristiky, anebo naopak negativně tím, že stanoví, jaké vlastnosti mít nemá. Nicméně i přesto, že se lze v Evropě setkat s různorodými definicemi, všechny se víceméně vztahují na tentýž okruh osob, jak je vymezují spotřebitelské směrnice. Lze tedy konstatovat, že pojem spotřebitele byl na evropské úrovni harmonizován a v této podobě by mohl být vzorem při formulaci tohoto pojmu pro účely budoucí unifikované právní úpravy.¹³⁸

4.3.4 Nedostatky spotřebitelského práva EU

Přestože směrnice významně přispěly k harmonizaci spotřebitelského práva, jednotné úpravy zatím dosaženo nebylo, a to proto, že tyto směrnice trpí řadou vážných nedostatků. Jejich prvním problémem je fragmentárnost, neboť se zabývají jen některými vybranými otázkami spotřebitelského práva, jako je např. výše uvedená problematika nepřiměřených smluvních podmínek, podomního prodeje či spotřebitelského úvěru. Některé směrnice se navíc zaměřují jen na určitou úzkou skupinu spotřebitelů. Směrnice o tzv. *timesharingu* se např. týká pouze těch osob, které uzavírají smlouvu o dočasném užívání nemovité věci v zahraničí. Je také řada důležitých otázek, které jsou z nejrůznějších důvodů nadále regulovány jen na vnitrostátní úrovni. Týká se to zejména smlouvy o dílo, prodeje nemovitostí a přepravní smlouvy. Už vůbec se směrnice nezajímají o aspekty práva vlastnického, a to ani směrnice o *timeshare*, která se plně soustředí na smluvní problematiku. Dalším nedostatkem evropského spotřebitelského práva je, že je obsaženo výlučně ve směrniciích, které nejsou příliš vhodným prostředkem právní unifikace. Jelikož závazně stanoví pouze výsledek, jehož má být na národní úrovni dosaženo, určité rozdíly v právních úpravách členských států přetrvávají. Harmonizačním směrniciím často také chybí komplexní přístup a některých témat se dotýkají jen dílčím způsobem. Ve zbytku odkazují na právní úpravu členských států, která se může lišit¹³⁹. Rozdíly v národních

---

¹³⁸ JOUSTRA, Carla. Consumer Law. In BAR, Christian von a Arthur HARTKAMP. *Towards a European civil code*. 2nd rev. and expanded ed. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 1998, s. 141-146.

¹³⁹ Směrnice o prodeji mimo obchodní prostory (85/577/EHS), směrnice o timeshare (94/47/ES) a směrnice o distančním prodeji (97/7/ES) dávají např. spotřebiteli právo rozmyslet si svůj nákup a zrušit smlouvu s tím, že povinností druhé smluvní strany je informovat spotřebitele o tomto jeho právu. Zatímco směrnice o distančním

úpravách vyplývají také z toho, že téměř všechny směrnice stanoví jen určitou minimální úroveň ochrany spotřebitele, čímž umožňují jednotlivým zákonodárcům přijmout nebo zachovat přísnější normy. Metoda minimální harmonizace je tak nepochybně výhodná pro spotřebitele, nikoli ovšem k vytváření jednotné právní úpravy. Nepřispívá k tomu ani skutečnost, že některé směrnice¹⁴⁰ dávají členským státům možnost volby, zda určité ustanovení provedou či nikoli.¹⁴¹

4.3.5 Směrnice o právech spotřebitelů

V říjnu roku 2008 Evropská komise vydala předběžný návrh směrnice o právech spotřebitelů, který je výsledkem procesu přezkumu spotřebitelského *acquis* zahájeného již v roce 2004. Tento přezkum se týkal osmi směrnic a jeho záměrem bylo zlepšit a zjednodušit existující právní úpravu ochrany spotřebitele založené na bázi minimální harmonizace. Jeho konečným cílem pak bylo vytvořit skutečný vnitřní trh, na kterém bude zaručena jak vysoká úroveň ochrany spotřebitele, tak konkurenceschopnost podniků. Komise si uvědomila, že roztržštěnost právní úpravy vyvolává nechuť jednotlivých podniků nabízet své výrobky v zahraničí, neboť zvyšuje jejich transakční náklady, a na druhé straně brání spotřebitelům, aby plně využívali přínosů vnitřního trhu spočívajících v širší nabídce výrobků a nižších cenách. Cílem návrhu Komise z roku 2008 se tak stalo posílení důvěry spotřebitelů ve vnitřní trh a podpora ochoty podniků prodávat do zahraničí. Lepšího fungování vnitřního trhu mělo být dosaženo odstraněním roztržštěnosti právní úpravy, vytvořením přísnějších právních pravidel, zajištěním společné vysoké úrovně ochrany spotřebitelů a tím, že jim bude poskytnuto dostatečné množství informací o jejich právech.¹⁴²

Navržená směrnice z roku 2008 se stala první tzv. horizontální směrnicí, která měla na bázi maximální harmonizace vytvářet jednotný soubor právních pravidel

---

prodeji (Čl. 6) a směrnice o *timeshare* (čl. 5) stanoví, jaké jsou důsledky, pokud tak druhá smluvní strana neučiní, směrnice o prodeji mimo obchodní prostory pouze stanoví, že členské státy zajistí, že jejich vnitrostátní právo stanoví vhodná opatření chránící spotřebitele v případech, kdy taková informace nebyla druhou smluvní stranou poskytnuta

¹⁴⁰ Čl. 5 Směrnice o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy (90/314/EHS) např. stanoví, že: „Pokud jde o škody jiné než na životě či zdraví, které vyplývají z neplnění nebo nesprávného plnění služeb obsažených v souboru služeb, mohou členské státy povolit, aby výše náhrady škody byla omezena smlouvou.“

¹⁴¹ JOUSTRA, Carla. Consumer Law. In BAR, Christian von a Arthur HARTKAMP. *Towards a European civil code. 2nd rev. and expanded ed.* Nijmegen: Ars Aequi Libri, 1998, s. 142.

¹⁴² Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 8. října 2008 o právech spotřebitelů, KOM(2008) 614 v konečném znění, s. 2. Text návrhu dostupný z: <http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/COMM_PDF_COM_2008_0614_F_CS_PROPOSITION_DE_DIRECTIVE.pdf> [citováno 2012-12-05].

vybraných ze stávajících čtyř směrnic, a to konkrétně směrnice 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, směrnice 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, směrnice 97/7/ES o smlouvách uzavřených na dálku a směrnice 1999/44/ES o prodeji spotřebního zboží a zárukách. Návrh obsahoval pět kapitol, které se týkaly základních definic spotřebitelského práva (kapitola I), předmluvního poskytování informací spotřebitelům v případě smluv o prodeji zboží a poskytování služeb (kapitola II), smluv uzavřených na dálku a smluv uzavřených mimo obchodní prostory (kapitola III), dalších práv spotřebitelů v oblasti kupních smluv (kapitola IV) a smluvních podmínek (kapitola V.).¹⁴³

Návrh směrnice o právech spotřebitelů z roku 2008 se stal ovšem předmětem kritiky. Konkrétně byla napadána terminologická a obsahová nepřesnost jeho pravidel a dále použitá harmonizační metoda. Na rozdíl od dosavadního přístupu spotřebitelských směrnic, se jednalo o návrh první směrnice, která má být tzv. horizontální směrnicí, tzn. upravovat větší množství smluv uzavíraných mezi spotřebiteli a podniky, a to bez ohledu na to, o jaký druh podniku se jedná. Přestože je tento horizontální přístup obecně přijímán, uvedený návrh byl kritizován za to, že je horizontální nedostatečně, protože se vztahoval jen na omezené množství smluvních typů. Návrh se dále odlišoval mírou harmonizace. Zatímco doposud byly téměř všechny směrnice založeny na metodě minimální harmonizace, která umožňuje členským státům poskytovat vyšší míru ochrany spotřebitele, návrh vycházel z úplné neboli maximální harmonizace. Ačkoli Komise tento přístup obhajuje výše uvedenými ekonomickými důvody, různé spotřebitelské organizace argumentují tím, že zatím nepředložila důkaz o tom, že by rozdíly v národních právních úpravách mohly skutečně bránit obchodování na vnitřním trhu. Spotřebitele omezují spíše překážky jazykové, rizika spojená s dodáním zboží z ciziny či nedůvěra v neznámé podniky. Otázka maximální harmonizace se stala také předmětem sporu mezi jednotlivými členskými státy. Zatímco země, ve kterých má ochrana spotřebitele dlouhodobou tradici, jako je např. Francie, Německo či Španělsko, se této metodě brání, pro nové členské státy, jako je např. Česká republika, je důležitější

---

¹⁴³ AUBERT de VINCELLES, Carol. *Perspectives for European Consumer Law. Towards a Directive on Consumer Rights and Beyond*, H. Schulte-Nölke and L. Tichy (eds), Sellier, 2010. *European Review of Contract Law*, sv. 7, 2011, s. 567. Text dostupný také z: <<http://www.deepdyve.com/browse/journals/european-review-of-contract-law>>.

ekonomická stránka věci a naplňování vnitřního trhu. Vzhledem k tomu, že by bylo zapotřebí dosáhnout určitého kompromisu mezi státy, ve kterých se uplatňuje různá míra ochrany spotřebitele, vedla by metoda úplné harmonizace ke snížení úrovně ochrany v těch zemích, které dosud poskytovaly spotřebitelům větší ochranu.¹⁴⁴ Další námitkou bylo, že skutečné maximální harmonizace by stejně nemohlo být dosaženo s ohledem na různorodý přístup jednotlivých členských států při implementaci směrnice a především pak odlišný výklad národních soudů, které by se snažily evropské předpisy interpretovat v duchu svých národních právních kultur. V reakci na uvedenou kritiku a neochotu některých členských států, které se nechtěly vzdát svých vlastních právních úprav ochrany spotřebitele, dále vyjednávat o předloženém návrhu se Evropská unie rozhodla upustit od myšlenky úplné harmonizace a nahradit ji koncepcí tzv. cílené úplné harmonizace. V roce 2010 předložila Rada nový návrh, podle něhož se maximální harmonizace zaměřuje pouze na některá témata, na kterých byly členské státy schopny se dohodnout, jako jsou definice základních pojmů, problematika předsmulovního poskytování informací v případě smluv uzavíraných na dálku a mimo obchodní prostory a právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy. Otázky, ohledně kterých byl největší rozpor, jako je právní režim nevyhovujícího zboží, které je předmětem kupní smlouvy, nebo vymezení nepřiměřených smluvních podmínek, byly ponechány zpět v režimu minimální harmonizace.¹⁴⁵

Po třech letech ostrých debat byla v říjnu roku 2011 přijata směrnice o právech spotřebitelů,¹⁴⁶ která v souladu s pozměněným návrhem z roku 2010 zavádí přístup úplné harmonizace, pokud jde o povinnost předsmulovního poskytování informací a právo na odstoupení od smlouvy v případech smluv uzavíraných mezi spotřebitelem a

---

¹⁴⁴ Tak např. úplná harmonizace povinností, které musí být poskytovány spotřebiteli před uzavření smlouvy, by členským státům neumožňovala ponechat v platnosti ta ustanovení, která stanoví povinnost poskytnout další informace. Předložený seznam nepřiměřených smluvních podmínek by bránil členským státům, aby ve své úpravě ponechaly další smluvní podmínky, které se považují za zakázané, ačkoli návrh obsahoval mnohem méně takových podmínek než seznamy v některých státech.

¹⁴⁵ AUBERT de VINCELLES, Carol. *Perspectives for European Consumer Law. Towards a Directive on Consumer Rights and Beyond*, H. Schulte-Nölke and L. Tichy (eds), Sellier, 2010. *European Review of Contract Law*, sv. 7, 2011, s. 568-571. Dostupné také z: <AUBERT de VINCELLES, Carol. *Perspectives for European Consumer Law. Towards a Directive on Consumer Rights and Beyond*, H. Schulte-Nölke and L. Tichy (eds), Sellier, 2010. *European Review of Contract Law*, sv. 7, 2011, s. 567. Text dostupný také z: <<http://www.deepdyve.com/browse/journals/european-review-of-contract-law>>.

¹⁴⁶ Směrnice 2010/83/EU Evropského parlamentu a Rady ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES. Text směrnice dostupný z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0064:0088:CS:PDF>>.

podnikatelem mimo prostory sloužících k podnikání a smluv uzavíraných na dálku. V souvislosti s tím došlo ke zrušení směrnice Rady č. 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 97/7/ES. S ohledem na nejednotný přístup členských států k otázkám prodeje spotřebního zboží a nepřiměřených smluvních podmínek však oproti původnímu návrhu z roku 2008 byly ponechány v platnosti směrnice Rady č. 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/44/ES.¹⁴⁷

4.4 Evropské smluvní softlaw – PECL

Závazkové, resp. smluvní právo je již delší dobu hlavním středem pozornosti vědeckých aktivit mnoha skupin akademických pracovníků a dalších odborníků na problematiku smluvního, resp. deliktčního práva. V reakci na hospodářský a sociální integrační vývoj v Evropě se právní věda snaží nabídnout různá řešení k překonání roztržičnosti a rozmanitosti národních úprav závazkového práva jednotlivých členských států EU. Pro oblast evropského smluvního práva mají stěžejní význam Principy evropského smluvního práva (*Principles of European Contract Law, PECL*), které jsou výsledkem několikaleté práce Komise pro evropské smluvní právo (Landovy komise). Pozoruhodným projektem je též návrh Evropského smluvního zákoníku (*Code européen des contrats, CEC*), který pod vedením prof. Gandolfiho vypracovala Akademie evropských vědeckých pracovníků soukromého práva.¹⁴⁸ Doposud nejvýznamnějším vědeckým počinem je Návrh společného referenčního rámce (*Draft Common Frame of Reference*) z roku 2009, který je podle některých názorů možným pokusem o vzorovou kodifikaci závazkové části soukromého práva.¹⁴⁹

4.4.1 Pojem, cíle a význam PECL

Principy evropského smluvního práva (*PECL*) lze považovat za jeden z nejvýznamnějších projevů spontánního úsilí o europeizaci soukromého práva, který lze srovnávat patrně jen se Zásadami mezinárodních obchodních smluv, aniž by si však

---

¹⁴⁷ HALL, Elizabeth, HOWELLS, Geraint, WATSON, Jonathon. *The Consumer Rights Directive – An Assessment of its Contribution to the Development of European Consumer Contract Law*. European Review of Contract Law, sv. 8, 2012, s. 139. Dostupné také z: <<http://www.degruyter.com/view/j/ercl-2012-8-issue-2/ercl-2012-0139/ercl-2012-0139.xml>>.

¹⁴⁸ KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK: *Občanské právo hmotné 2*. 4. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2006, s. 27-28.

¹⁴⁹ BŘICHÁČEK, Tomáš. *Otazníky kolem Společného referenčního rámce pro evropské smluvní právo*. Jurisprudence, č. 5/2009, str. 27.

tyto projekty vzájemně konkurovaly. Jedná se o dokument, který je produktem soukromé iniciativy významných akademických profesorů pocházejících ze všech států, které byly v době jeho vytváření členy EU. Jeho tvůrci si nekladli žádné politické, ani jiné podobné ambice, ale snažili se jen podat přehled o jednotlivých evropských úpravách obecného smluvního práva a vyabstrahovat z nich společné zásady. Svoji povahou připomínají americké *Restatements*, ale na rozdíl od nich neshromažďují jen platnou právní úpravu, ale zahrnují též návrhy nových vhodných řešení. K vydání první části *PECL* došlo již v roce 1995. V letech 2000 a 2003 byly rozšířeny o další dva díly a dohromady tak vytváří třísvazkový dokument, který mezi odbornou veřejností získal velký pozitivní ohlas. Jeho úspěchu nepochybně napomohl i překlad do několika významných evropských jazyků¹⁵⁰

Základním motivem *PECL* je se stát základem budoucího evropského smluvního kodexu. Prozatím mohou sloužit jako moderní evropská forma *lex mercatoria*, inspirovat činnost národních zákonodárců, být vodítkem pro rozhodovací činnost soudů a rozhodčích orgánů a také pomáhat překlenovat rozdíly mezi kontinentálním a anglosaským právem. Zaměřují se pouze na obecné otázky smluvního práva. Nedotýkají se žádných smluvních typů, ani spotřebitelského práva.¹⁵¹

Ačkoli zatím nebylo naplněno ambiciózní přání zakladatele a předsedy Komise pro evropské smluvní právo profesora Ole Landa, aby na jejich základě byl vytvořen Evropský občanský zákoník, Evropskou komisi již podnítily k tomu, aby zahájila rozsáhlou veřejnou diskusi o budoucnosti evropského smluvního práva.¹⁵² O velkém významu *PECL* v procesu europeizace soukromého práva zároveň svědčí, že se v mnoha evropských zemích staly inspiračním zdrojem uvažovaných anebo již provedených moderních reforem občanského práva. Tak tomu bylo např. v Německu, Francii, Rakousku, ale i v některých bývalých socialistických státech, které se nedávno staly členy EU, zejména v Estonsku, Litvě, Slovinsku, Polsku, Maďarsku a v České republice. V souvislosti s probíhajícím vývojem občanského práva se již často hovoří o

---

¹⁵⁰ VON BAR, Christian. O celoevropské odpovědnosti národní kodifikační politiky. In *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva*. Praha: ASPI, 2006, s. 12-13.

¹⁵¹ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a kol.. *Občanské právo hmotné I*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 91-92.

¹⁵² LANDO, Ole. *Have the PECL Been a Success or a Failure?*. *European Review of Private Law*, sv. 17, 2009, s. 368.

druhé evropské kodifikační vlně a je zřejmé, že *PECL* hrají v tomto směru důležitou roli.¹⁵³

4.4.2 Struktura PECL

Principy evropského smluvního práva tvoří celkem 200 článků, které jsou systematicky uspořádány do 17 hlav. V první hlavě jsou obsažena obecná ustanovení, která se zabývají zejména otázkou použitelnosti zásad. Další části se postupně věnují uzavírání smlouvy (hlava druhá), zastoupení (hlava třetí), platnosti (hlava čtvrtá), výkladu (hlava pátá), obsahu a účinkům závazku (hlava šestá), splnění závazku (sedmá hlava), nesplnění a prostředkům k nápravě (hlava osmá), jednotlivým prostředkům k nápravě (hlava devátá), pluralitě subjektů (hlava desátá), postoupení pohledávky (hlava jedenáctá), změnám závazku (hlava dvanáctá), započtení (hlava třináctá), promlčení (hlava čtrnáctá), nedovolenosti smlouvy (hlava patnáctá), podmínkám (hlava šestnáctá) a kapitalizaci úroků (hlava sedmnáctá).¹⁵⁴ Jednotlivé články jsou navíc doprovázeny srovnávacími poznámkami a komentáři, které pomáhají překlenout problémy vyplývající z rozdílných právních jazyků používaných v jednotlivých národních smluvních úpravách.¹⁵⁵

4.4.3 Použitelnost PECL

Jakožto obecná pravidla komunitárního smluvního práva mají být Zásady používány tehdy, kdy je smluvní strany učiní součástí obsahu své smlouvy nebo určí, že se jimi má smlouva řídit [(čl. 1:101 (1, 2) *PECL*]. Mohou být aplikovány také v případě dohody smluvních stran o tom, že se má smlouva řídit obecnými zásadami právními, *lex mercatoria* nebo když učiní podobné prohlášení, anebo pokud si žádný systém či právní pravidla nezvolí [čl. 1:101 (3) písm. a), b) *PECL*]. Mají být rovněž východiskem právních otázek, při jejichž řešení se jinak použitelný systém či pravidla ukazují být nedostatečná [(čl. 1:101 (4) *PECL*).¹⁵⁶

---

¹⁵³ VON BAR, Christian. O celoevropské odpovědnosti národní kodifikační politiky. In *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva*. Praha: ASPI, 2006, s. 13-14.

¹⁵⁴ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo 4*. 1. vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2009, s. 139.

¹⁵⁵ BEALE, Hugh. *The Development of European Private Law and the European Commission's Action Plan on Contract Law*. *Juridica International*, č. 1/2005, s. 7. Dostupné také z: http://www.juridicainternational.eu/public/pdf/ji_2005_1_4.pdf.

¹⁵⁶ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo 4*. 1. vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2009, s. 140.

Obecná ustanovení dále vymezují vztah Zásad k vnitrostátnímu právu. Smluvní strany se mohou dohodnout na tom, že se na jejich právní vztah nebudou aplikovat kogentní normy národního práva, pokud to jinak použitelné národní právo připouští [čl. 1:103 (1) *PECL*]. Předpokladem však je, že nebudou dotčena donucující ustanovení národního, nadnárodního a mezinárodního práva, která se podle mezinárodního práva soukromého použijí bez ohledu na právo, kterým se řídí smlouva [čl. 1:103 *PECL*].¹⁵⁷

4.4.4 Vztah *PECL* a Zásad *UNIDROIT*

Mezi Komisí pro evropské smluvní právo a skupinou, která pracovala na Zásadách mezinárodních obchodních smluv, bylo vždy určité zdravé soupeření, což ale nakonec bylo zřejmě přínosem. Ze srovnání *PECL* a Zásad *UNIDROIT* vyplývá, že jsou si nápadně podobné, a to nejen, pokud jde o přijatá řešení, ale také z hlediska témat, která upravují, a pokud jde o strukturu a řazení jednotlivých kapitol. To je do určité míry dáno tím, že někteří pracovníci se zúčastnili příprav na obou těchto projektech, a také nepochybně tím, že potřeby, které má obchodní styk v Evropě i ve světě, jsou prakticky stejné. Oba soubory zásad se však odlišují z hlediska rozsahu použití. Zásady *UNIDROIT* se vztahují pouze na smlouvy obchodní, zatímco *PECL* dopadají obecně na všechny typy kontraktů. Dalším rozdílem je, že *PECL* se vztahují jen na evropskou oblast, zatímco Zásady *UNIDROIT* mají celosvětový rozsah.¹⁵⁸

Zásady *UNIDROIT* se zpočátku setkávaly s větším úspěchem než *PECL*, a to patrně vzhledem k tomu, že se Ústav pro sjednocení soukromého práva a jeho hlavní představitel Michael Joachim Bonell vždy těšili větší pozornosti veřejnosti a že Zásady *UNIDROIT* byly poprvé publikovány o něco dříve než *PECL*. Snad i proto mají Zásady *UNIDROIT* stále přednost, pokud jde o praktické využití, a to zejména v oblasti rozhodčích řízení. Nicméně poté, co Studijní skupina pro Evropský občanský zákoník použila *PECL* jako výchozí zdroj Návrhu společného referenčního rámce, ve kterém nebylo místo pro celosvětově zaměřené Zásady *UNIDROIT*, získaly také evropské principy velký význam¹⁵⁹

---

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 140.

¹⁵⁸ HONDIUS, Ewoud. *Fifteen Years of European Private Law – at the Occasion of the 15th Birthday of the Trento/Torino Common Core of European Private Law Project*. *Opinio Juris in Comparatione*, sv. 2, 2009, s 9-10. Dostupné také z: <<http://ssrn.com/abstract=1476880>>.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 10.

4.5 Politická a veřejná diskuse o evropském smluvním právu

4.5.1 Resoluce Evropského parlamentu

Důležitým impulsem k zahájení politické diskuse o unifikaci soukromého práva, byla resoluce¹⁶⁰ Evropského parlamentu ze dne 26. května 1989. Tímto rozhodnutím byly instituce ES poprvé oficiálně vyzvány k vytvoření evropského zákoníku soukromého práva, jakožto nejkompexnějšího nástroje k zajištění fungování vnitřního trhu a jednotné aplikace a interpretace evropského práva soudy. Tato výzva se však nesečkala s příliš kladným ohlasem. Na jaře roku 1994 proto Evropský parlament přijal další usnesení,¹⁶¹ ve kterém znovu vybídl ke sblížení určitých oblastí soukromého práva a opět zdůraznil, že nejlepší cestou k jeho dosažení je vytvoření jednotné evropské kodifikace. Svůj požadavek ohledně pokroku v oblasti harmonizace předpisů občanského práva vyjádřil i v některých svých pozdějších resolucích.¹⁶²

4.5.2 Zasedání v Tampere

První reakce se objevily během zasedání Evropské Rady, které se konalo 15. a 16. října 1999 ve finském Tampere. Zástupci členských států zde vyjádřili společné přání dosáhnout větší konvergence v oblasti hmotného občanského práva. Evropskou komisi proto vyzvaly k provedení komplexní studie o potřebě harmonizace zákonodárství v civilních věcech.¹⁶³

4.5.3 Sdělení Komise o evropském smluvním právu z roku 2001

V reakci na předešlý vývoj se Evropská komise rozhodla zahájit rozsáhlou veřejnou diskusi o budoucnosti evropského smluvního práva a zapojit do ní nejen Evropský parlament a Radu, ale i další zainteresované subjekty, tj. podniky, praktické právníky, akademiky a spotřebitelské organizace.¹⁶⁴ Za tím účelem vydala v roce 2001

---

¹⁶⁰ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. května 1989 o postupu uvádění do souladu soukromých práv členských států.

¹⁶¹ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 6. května 1994 o harmonizaci určitých odvětví soukromého práva členských států.

¹⁶² RABAN, Přemysl. *Unifikace soukromého práva v EU a u nás*. Právní rozhledy, č. 11/2008, s. 398.

¹⁶³ KEIRSE, Anne L.M.. *European Impact on contract law. A Perspective on the interlinked contributions of legal scholars, legislators and courts to the Europeanization of contract law*. Utrecht Law Review, sv. 7, 2011, s. 35. Dostupné také z: <<http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/view/145>>.

¹⁶⁴ EUROPA. Přehledy právních předpisů – *Evropské smluvní právo* [zdroj online]. Dostupné z: <http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_civil_matters/133158_cs.htm> [citováno 2012-12-10].

průlomové sdělení o evropském smluvním právu,¹⁶⁵ které bylo následováno řadou dalších významných dokumentů sloužících jako východisko veřejných konzultací o problémech vyplývajících z rozdílných národních úprav smluvních závazků a o možné další komunitární akci v této oblasti.¹⁶⁶ Ve výše uvedeném sdělení z roku 2001 Komise poprvé předložila ke společné diskusi několik možných variant pro další rozvoj evropského smluvního práva. Kromě řešení spočívajícího ve zlepšování kvality stávajícího komunitárního zákonodárství, byl předložen návrh na vypracování společných principů evropského smluvního práva za účelem dosažení větší konvergence vnitrostátních právních úprav. Další varianta předpokládající zavedení komplexní právní úpravy pak byla všeobecně pochopena jako možnost vytvoření jednotného smluvního kodexu, čímž v podstatě byla odstartována debata o unifikaci smluvního práva na úrovni ES. Z následných odpovědí však vyšlo najevo, že členské státy si vytvoření sjednocené evropské úpravy smluvního práva nepřejí, a podporují spíše zvyšování kvality unijních právních předpisů. S ohledem na výsledky veřejných konzultací proto Komise usoudila, že je zapotřebí soustředit se zejména na zdokonalování existující komunitární úpravy.¹⁶⁷

4.5.4 Akční plán Komise z roku 2003

Z odpovědí vzešlých z prvního kola veřejných konzultací Komise vyvodila závěry, které představila v roce 2003 ve svém Sdělení o sourodějším evropském smluvním právu – Akčním plánu.¹⁶⁸ Potvrdila, že není nutné opouštět dosavadní odvětvový přístup harmonizace smluvního práva, a zároveň zopakovala, že je zapotřebí zajistit jednotnou aplikaci *acquis* v této oblasti a bezproblémové fungování vnitřního trhu. S cílem podnítit další diskusi o těchto otázkách předložila návrh některých regulačních i neregulačních opatření, která by bylo možno aplikovat vedle stávajících iniciativ založených na odvětvovém přístupu. Jejím záměrem konkrétně bylo zvýšit

---

¹⁶⁵ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on european contract law, COM(2001) 398 final. (Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu ze dne 11. července 2001 o evropském smluvním právu).

¹⁶⁶ EUROPEAN COMMISSION. *Justice – Contract law – background* [zdroj online]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/justice/contract/background/index_en.htm> [citováno 2012-12-10].

¹⁶⁷ BŘICHÁČEK, Tomáš. *Otazníky kolem společného referenčního rámce pro evropské smluvní právo*. Jurisprudence, č. 5/2009, s. 21 a 22.

¹⁶⁸ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – A More Coherent European Contract Law – Action plan, COM(2003) 68 final. (Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 12. února 2003 – Provázanější evropské smluvní právo – akční plán).

kvalitu a soudržnost komunitárního smluvního práva, podpořit vypracování standardních smluvních podmínek pro použití v celé EU a zkoumat, zda by nebylo vhodné přijmout komplexní opatření, které by se nevztahovalo jen k určitému odvětví, jako je fakultativní nástroj. Za důležitý krok směřující ke zlepšení kvality a koherentnosti stávajícího i budoucího smluvního *acquis* Komise označila vytvoření Společného referenčního rámce (*Common Frame of Reference, CFR*), který by obsahoval jasné definice základních pojmů, obecné zásady a vzorová pravidla smluvního práva.¹⁶⁹

---

¹⁶⁹ EUROPEAN COMMISSION. Health and Consumers – Consumer Affairs [zdroj online]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/consumers/rights/actionplan_en.htm> [citováno 2012-12-10].

5 Společný referenční rámec

5.1 Pojem a účel Společného referenčního rámce

Z oficiálních dokumentů Evropské komise¹⁷⁰ vyplývá, že Společný referenční rámec (*Common Frame of Reference, CFR*) by měl být určitým balíčkem nástrojů (*tool-box*), který by sloužil ke zvýšení koherentnosti a kvality stávajícího a budoucího smluvního práva EU. Mohl by však být vodítkem i pro národní zákonodárce, kteří by jej používali při implementaci evropských směrnic, popř. také jako inspirační zdroj při vytváření vnitrostátních právních předpisů v oblasti smluvního práva. Tím by měl přispět k větší konvergenci národních právních úprav a ke snížení jejich vzájemných rozdílů. Komise rovněž počítá s tím, že by mohl být základem pro vytvoření opčního nástroje evropského smluvního práva a interpretační pomůckou Soudního dvora EU. Z hlediska rozsahu své působnosti by měl upravovat zejména obecné otázky smluvního práva a některé zvláštní smluvní typy, které mají význam pro přeshraniční obchodní styk, zejména smlouvu kupní a smlouvu o poskytování služeb. Ačkoli Komise zatím počítá s tím, že Společný referenční rámec bude nezávazným nástrojem, další diskusi k otázce jeho právní povahy se nebrání.¹⁷¹

5.2 Struktura Společného referenčního rámce

Pokud jde o předpokládanou strukturu *CFR*, měl by zahrnovat obecné zásady, definice základních pojmů a vzorová pravidla smluvního práva, jež by měla tvořit jeho podstatnou část. Má obsahovat pokud možno nejvhodnější řešení nalezená ve smluvním právu členských států, v existujícím evropském právu a v příslušných mezinárodních dokumentech, jako je např. Úmluva OSN mezinárodní koupi zboží z roku 1980.¹⁷²

První část *CFR* by měla obsahovat výčet základních zásad evropského smluvního práva, tzn. typicky zásadu smluvní svobody, *pacta sunt servanda* či ochrany

---

¹⁷⁰ Communication from the the Commission to the European Parliament and the Council – A More coherent European contract law – An Action plan, COM (2003) 68 final. (Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 12. února 2003 – Provázanější evropské smluvní právo – akční plán). Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu ze dne 11. října 2004: Evropské smluvní právo a přezkum *acquis*: cesta vpřed, KOM (2004) 651 v konečném znění.

¹⁷¹ BŘICHÁČEK, Tomáš. *Otazníky kolem Společného referenčního rámce pro evropské smluvní právo. Jurisprudence*, č. 5/2009, s. 22 a 23.

¹⁷² Tamtéž, s. 22.

dobré víry. Zároveň by zde mělo být také uvedeno, ve kterých případech je použití některých z těchto zásad omezeno či vyloučeno, a to zejména s ohledem na ochranu slabší smluvní strany. Ve vztahu k zásadě smluvní svobody by to znamenalo stanovit kogentní pravidla, od kterých se strany nemohou odchýlit. Výjimkou ze zásady *pacta sunt servanda* by např. bylo uvedení podmínek, za kterých je možné odstoupit od smlouvy.¹⁷³

Definice důležitých právních pojmů by měly především sloužit národním zákonodárcům a soudcům při výkladu evropského smluvního práva. Unijní právní předpisy často používají termíny, které nijak nevymezují. Typicky se jedná o pojmy obecného smluvního práva, jako je např. pojem škoda.¹⁷⁴ To vyvolává problémy při implementaci a interpretaci směrnic na a vnitrostátní soudci při jejich interpretaci. Užitečné by bylo, aby Společný referenční rámec po vzoru *PECL* zahrnoval vedle definic také srovnávací poznámky, podle nichž by bylo možné zjistit, zda, popř. jak se tyto definice liší od vymezení obsaženého ve vnitrostátním právu.¹⁷⁵

5.3 Postoj Evropského parlamentu a Rady

Evropská Rada přijala projekt Společného referenčního rámce s jistým odstupem. Zásadně se staví proti tomu, aby se stal základem Evropského občanského zákoníku nebo aby byl použit pro vytvoření opčního nástroje. Podle jejího vyjádření by měl být jen nezávazným vodítkem evropského normotvůrce zajišťujícím vytváření kvalitnějších a koherentnějších unijních právních předpisů. Z hlediska rozsahu působnosti by měl být zaměřen na obecnou část smluvního práva včetně práva spotřebitelského. Evropský parlament naopak přijal myšlenku vytvoření Společného referenčního rámce velmi pozitivně a vyjadřuje mu od počátku velkou přízeň. Ve svých resolucích soustavně vyzývá k unifikaci občanského, resp. smluvního práva, a uvedený

---

¹⁷³ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu ze dne 11. října 2004: Evropské smluvní právo a přezkum *acquis*: cesta vpřed, KOM (2004) 651 v konečném znění, Příloha I, str. 14. Text tohoto sdělení dostupný z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0651:FIN:CS:PDF>> [citováno 2012-12-11].

¹⁷⁴ Evropský soudní dvůr se např. ve známém případě Simone Leitner (C-168/00) musel zabývat otázkou, zda náhrada škody, ke které opravňuje směrnice Rady 90/314/EHS o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy, zahrnuje také nárok spotřebitele na odškodnění za nemajetkovou újmu způsobenou ušlým potěšením z dovolené. Na rozdíl od mnoha právních řádů, rakouské právo tuto podobu škody nepřipouštělo. Soudní dvůr však v této věci rozhodl tak, že pojem škoda, uvedený v příslušné směrnici, zahrnuje i nemajetkovou újmu.

¹⁷⁵ BEALE, Hugh. *The Nature and Purposes of the Common Frame of Reference*. Juridica International, 2008, str. 13. Dostupné také z: <<http://www.juridicainternational.eu/index.php?id=12707>>.

projekt zasadil přímo do jejich souvislosti. Kladně se staví i k možnosti zavedení opčního nástroje.¹⁷⁶

5.4 Návrh společného referenčního rámce

V roce 2005 byla s finanční podporou Evropské komise založena rozsáhlá síť vědeckých pracovníků, která za účelem vytvoření prozatímního návrhu Společného referenčního rámce spojila dohromady několik pracovních skupin v čele se Studijní skupinou pro Evropský občanský zákoník a tzv. *Acquis Group*. Činnost akademiků navíc průběžně komentovaly další dvě skupiny odborníků, tj. zástupci podnikatelské sféry, spotřebitelů a právnických povolání na straně jedné (tzv. *CFR-net*) a představitelé členských států na straně druhé. Evropská komise zároveň vyzvala Evropský parlament a Radu, aby se k uvedenému záměru také vyjádřily.¹⁷⁷

V souladu s požadavkem Evropské komise byla na konci roku 2007 předložena první předběžná verze Návrhu Společného referenčního rámce, která obsahovala zatím jen jeho základní text bez doprovodných komentářů a poznámek. Ty byly doplněny do upravené verze předběžného Návrhu vydané v únoru 2009. Jeho konečná verze byla publikována v říjnu téhož roku.¹⁷⁸

Výsledný základní text *DCFR* výrazně přesahuje rozsah působnosti původně zamýšlený Komisí a upřednostňovaný Radou. Kromě obecných ustanovení o smluvním právu obsahuje podrobnou úpravu některých smluvních typů a zasahuje i do oblasti mimosmluvních závazkových vztahů a věcných práv k movitým věcem. Vymyká se ovšem i z hlediska předpokládané struktury, jelikož z větší části obsahuje vzorová pravidla a definicím se věnuje pouze omezeně v krátké příloze textu.¹⁷⁹

Nyní se očekává, jak se k prozatímnímu návrhu postaví Evropská komise, která by měla provést důkladný rozbor textu akademiků a vybrat z něho pasáže, které budou vhodné z hlediska naplnění účelu celého projektu.¹⁸⁰ V roce 2010 Komise zřídila

---

¹⁷⁶ BŘICHÁČEK, Tomáš. *Otazníky kolem Společného referenčního rámce pro evropské smluvní právo*. *Jurisprudence*, č. 5/2009, s. 23 a 25.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 23.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 24.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 24.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 23 a 25.

Skupinu odborníků,¹⁸¹ aby jí napomáhala s přípravou Společného referenčního rámce v oblasti evropského smluvního práva, včetně spotřebitelského a obchodního smluvního práva. Tato expertní skupina by měla Komisi pomoci především při výběru těch částí akademického návrhu, které přímo či nepřímo souvisejí se smluvním právem, a při jejich novém uspořádání, přezkumu a doplnění.¹⁸²

5.5 Budoucnost Společného referenčního rámce

Vzhledem k tomu, že Evropská komise se ohledně cílů Společného referenčního rámce nevyjadřuje příliš jasně, hovoří se často o tom, jaký má být opravdový účel celého projektu. Přestože Komise výslovně popřela, že by jejím záměrem bylo vytvořit návrh pro širokou harmonizaci smluvního práva v EU, příp. Evropského občanského zákoníku, objevují se někdy názory, že by mohl být skrytým základem budoucí unifikace soukromého práva. Rozsah působnosti a složitá struktura konečné verze akademického Návrhu Společného referenčního rámce nasvědčují spíše tomu, že záměrem jeho tvůrců nebylo vytvořit pomůcku pro zákonodárce, ale připravit modelovou kodifikaci větší části soukromého práva. Zdrojem spekulací bývá koneckonců i ta skutečnost, že vedoucí postavení v rámci společné sítě vědeckých pracovníků zaujaly pracovní skupiny, které otevřeně podporují snahy o sjednocení soukromého práva v EU¹⁸³

---

¹⁸¹ Rozhodnutí Komise ze dne 26. dubna 2010, kterým se zřizuje Skupina odborníků pro společný referenční rámec v oblasti evropského smluvního práva (2010/233/EU).

¹⁸² KEIRSE, Anne L.M.. *European Impact on contract law. A Perspective on the interlinked contributions of legal scholars, legislators and courts to the Europeanization of contract law.* Utrecht Law Review, 2011, s. 41-42. Dostupné také z: <<http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/view/145>>.

¹⁸³ BŘICHÁČEK, Tomáš. *Otazníky kolem Společného referenčního rámce pro evropské smluvní právo.* Jurisprudence, č. 5/2009, s. 24-27.

6 Evropské deliktní právo

6.1 Pojem evropského deliktního práva

Pojem evropské deliktní právo může lze interpretovat různým způsobem. Může vyjadřovat již existující *ius commune*, tedy určité základní principy, ze kterých v současné době vychází všechny evropské právní řády, nebo budoucí *ius commune*, tj. společné zásady, které by do budoucna měly být základem všech národních právních řádů v Evropě, anebo stávající právní předpisy Evropské unie, které se dotýkají záležitostí deliktního práva.¹⁸⁴

6.2 Deliktní právo EU

Cílem harmonizačního úsilí Evropské unie v oblasti deliktního práva je v první řadě usnadnit procesní situaci soudů a sjednotit jejich postup při řešení případů s mezinárodním prvkem. To by mělo současně přispět k dosažení širšího záměru spočívajícího ve vytváření nejvhodnějších podmínek pro volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu na vnitřním trhu. Jednotný rámec deliktního práva by měl také ulehčit práci pojišťovatelů při přeshraničním poskytování svých služeb a zvýšit atraktivnost evropského trhu pro hospodářské subjekty ze třetích zemí. Podnikatel se při svém rozhodování o tom, kde bude vyrábět nebo prodávat své výrobky či služby, musí zabývat mimo jiné tím, s jakým systémem deliktního práva se v daném státě setká. Bude-li na území Evropské unie zaveden jednotný právní režim, měl by se její trh stát pro podnikatele přitažlivější.¹⁸⁵

Přestože má zákonodárství a soudní judikatura ES stále větší vliv na deliktní právo členských států, komunitární deliktní právo zatím nevytváří koherentní a samostatné právní odvětví, jako tomu bývá ve vnitrostátním právu. Dosud není založeno na společných obecných zásadách a v důsledku toho je nekonsistentní. Namísto toho, lze na různých úrovních unijního práva nalézt více či méně izolovaná ustanovení

---

¹⁸⁴ GILIKER, Paula. *European Tort Law: Five Key Questions for Debate*. European Review of Private Law, sv. 17, 2009, s. 288. Dostupné také z: <<http://www.kluwerlawonline.com/toc.php?area=&mode=bypub&level=6&values=Journals~~European+Review+of+Private+Law~Volume+17+%282009%29~Issue+3>>.

¹⁸⁵ INFANTINO, Marta. *Making European Tort Law: The Game and its Players*. Cardozo Journal of International and Comparative Law, sv. 20, 2010, s. 47-48. Dostupné také z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1452804>.

týkající se deliktního práva. Primární právo ES zná dva druhy deliktní odpovědnosti. Za prvé se jedná o mimosmluvní odpovědnost Evropské unie podle Čl. 340 SFEU (bývalý Čl. 288 SES) a za druhé o mimosmluvní odpovědnost členských států za škody způsobené porušením komunitárního práva, která počínaje známým rozhodnutím ve věci *Francovich*¹⁸⁶ vyplývá z judikatury *Soudního dvora EU*. V sekundárním komunitárním právu se lze s problematikou deliktního práva setkat v některých evropských nařízeních a směrnicích. Právní úprava zde obsažená je však značně fragmentární, nahodilá a místy i nekvalitní.¹⁸⁷

6.3 Věda o evropském deliktním právu

6.3.1 Vědecké projekty v oblasti evropského deliktního práva

Již přes dvacet let je evropské deliktní právo v centru pozornosti akademických pracovníků, kteří pracují na mnoha projektech vzájemné spolupráce a publikují nesčetné množství sbírek a podobných výsledků své činnosti. Vliv vědy o evropském deliktním právu se projevuje i za hranicemi Evropy, například ve Spojených státech amerických a v Číně.¹⁸⁸ Evropské instituce se snaží prostřednictvím částečných, zatím však nekoherentních legislativních opatření o sblížení stávajících rozmanitých vnitrostátních deliktních úprav a toto jejich úsilí se odráží v činnosti mnoha skupin vědeckých pracovníků a výzkumných týmů, které probíhající proces europeizace podporují cestou nejrůznějších prostředků. Některé z těchto iniciativ, jako je Evropská skupina pro evropské deliktní právo (*European Group on Tort Law, EGTL*) či Studijní skupina pro evropský občanský zákoník (*Study Group on a European Civil Code, SGECC*), se snaží o formulaci evropského deliktního *softlaw*, tedy práva, jehož závazný charakter není odvozen z úřední moci, ale z vysoké reputace jeho tvůrců. Jiné projekty nemají cíl zavádět nová řešení, a namísto toho se zaměřují na prohlubování diskuse mezi evropskými právními kulturami a zvyšování obecného povědomí o deliktním právu. Tak je tomu především v případě Projektu *Ius Commune (Ius Commune Casebook for a*

---

¹⁸⁶ Rozhodnutí ESD C-6/1990 ze dne 19. listopadu 1991.

¹⁸⁷ KELLNER, Markus. *Tort Law of the European Community: A Plea for an Overarching Pan-European Framework*. *European Review of Private Law*, sv. 17, 2009, s. 135-136. Dostupné také z:

<<http://www.kluwerlawonline.com/toc.php?area=Journals&mode=bypub&level=5&values=Journals~~European+Review+of+Private+Law~Volume+17+%282009%29>>.

¹⁸⁸ OLIPHANT, Ken. *Introduction: European Tort Law*. *King's Law Journal*, sv. 20, 2009, s. 189. Dostupné také z: <<http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=370498982112069;res=IELHSS>>.

Common Law of Europe project) a Projektu Společné jádro evropského soukromého práva (*Common Core of a European Tort Law*), k nimž by bylo možné také přiřadit Panevropskou organizaci právníků zabývajících se škodou na zdraví (*Pan European Organization of Personal Injury Lawyers, PEOPIL*), jejímž cílem není vytvářet společná evropská pravidla, ale zlepšovat spolupráci evropských právníků a soudů v otázkách újmy na zdraví.¹⁸⁹

6.3.2 Personální složení EGTL a SGECC

Evropská skupina deliktního práva (*EGTL*)¹⁹⁰ je neformálním sdružením odborníků na vnitrostátní deliktní právo, kteří se zavázali k vytvoření Principů evropského deliktního práva (*PETL*). Přípravou těchto zásad byl pověřen její pracovní výbor, který výsledky své práce průběžně předkládal za účelem schválení a provedení možných změn skupině jako celku. Ačkoli skupina nemá svého vůdce, bývá po svém zakladateli profesorovi Jaapovi Spierovi někdy označována jako tzv. Spierova skupina (*Spier Group*), resp. také jako tzv. Koziolova skupina (*Koziol Group*) podle profesora Helmuta Koziola, zakladatele Evropského centra deliktního a pojišťovacího práva (*European Centre of Tort and Insurance Law, ECTIL*) se sídlem ve Vídni, které je institucionálním zázemím Evropské skupiny deliktního práva.¹⁹¹

V rámci Studijní skupiny pro Evropský občanský zákoník (*SGECC*)¹⁹² byly přípravné práce na společných zásadách mimosmluvní odpovědnosti za škodu svěřeny pracovnímu týmu mladých akademických pracovníků, kteří pracovali pod vedením profesora Christiana von Bara. Jejich činnost byla následně předmětem několikastupňového přezkumu. Výsledky práce pracovního týmu byly nejprve přezkoumány poradním sborem (*Advisory Council*), jehož členy byli odborníci na deliktní právo reprezentující hlavní evropské právní systémy, a dále v rámci mnohem větší tzv. koordinační skupiny (*Coordinating Group*), která je složena ze zástupců jednotlivých států a obecně odpovídá za veškerou činnost Studijní skupiny v oblasti závazkového a majetkového práva. V čele poradního sboru i koordinační skupiny stál

---

¹⁸⁹ INFANTINO, Marta. *Making European Tort Law: The Game and its Players*. *Cardozo Journal of International and Comparative Law*, sv. 20, 2010, s. 48. Dostupné také z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1452804>.

¹⁹⁰ Oficiální internetové stránky *EGTL* dostupné z: <<http://www.egtl.org/>>

¹⁹¹ OLIPHANT, Ken. *Introduction: European Tort Law*. *King's Law Journal*, sv. 20, 2009, s. 194-195. Dostupné také z: <<http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=370498982112069;res=IELHSS>>.

¹⁹² Oficiální internetové stránky *SGECC* dostupné z: <<http://www.sgecc.net/>>.

prof. *Christian von Bar*, jehož vedoucí úloha při usměrňování činnosti Studijní skupiny je v protikladu ke kolegiálnímu přístupu Evropské skupiny deliktního práva (*EGTL*).¹⁹³

6.4 Projekty společných zásad evropského deliktního práva

6.4.1 Pojem a význam společných zásad evropského deliktního práva

Mezi nejvýznamnější výstupy snažení nejrůznějších akademických projektů, které po vzoru podobných iniciativ v oblasti smluvních závazků usilují o nalezení společných evropských zásad deliktního práva, patří především Principy evropského deliktního práva (*Principles of European Tort Law, PETL*), které v roce 2005 představila Evropská skupina pro deliktní právo, a dále zásady týkající se mimosmluvní odpovědnosti za škodu způsobenou jinému (*Non-Contractual Liability Arising out of Damages Caused to Another, Pel Liab. Dam.*), které byly vypracovány Studijní skupinou pro Evropský občanský zákoník.¹⁹⁴ Zásady Studijní skupiny byly následně s dílčími úpravami zahrnuty do Návrhu společného referenčního rámce (*Draft Common Frame of Reference, DCFR*), tj. širšího projektu spočívajícího ve vytvoření kodifikovaného souboru zásad evropského závazkového a majetkového práva.¹⁹⁵

Principy evropského deliktního práva (*PETL*) i Principy evropského práva týkající se mimosmluvní odpovědnosti za škodu způsobenou jinému (*Pel Liab. Dam.*) stanoví kompletní soubor zásad hlavních oblastí deliktního práva a právní úpravy náhrady škody. Neomezují se pouze na hledání stávajícího společného jádra evropského práva, ale mají vyjadřovat to, čím by společné evropské deliktní právo mohlo a mělo být. Stejně tak ani Návrh společného referenčního rámce (*DCFR*) se nesnaží jen zmapovat stav současného evropského práva.¹⁹⁶

---

¹⁹³ OLIPHANT, Ken. *Introduction: European Tort Law*. King's Law Journal, sv. 20, 2009, s. 195. Dostupné také z: <<http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=370498982112069;res=IELHSS>>.

¹⁹⁴ GILIKER, Paula. *European Tort Law: Five Key Questions for Debate*. European Review of Private Law, sv. 17, 2009, s. 286-287. Dostupné také z: <<http://www.kluwerlawonline.com/toc.php?area=&mode=bypub&level=6&values=Journals~~European+Review+of+Private+Law~Volume+17+%282009%29~Issue+3>>.

¹⁹⁵ OLIPHANT, Ken. *Introduction: European Tort Law*. King's Law Journal, sv. 20, 2009, s. 191. Dostupné také z: <<http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=370498982112069;res=IELHSS>>.

¹⁹⁶ GILIKER, Paula. *European Tort Law: Five Key Questions for Debate*. European Review of Private Law, sv. 17, 2009, s. 289-290. Dostupné také z: <<http://www.kluwerlawonline.com/toc.php?area=&mode=bypub&level=6&values=Journals~~European+Review+of+Private+Law~Volume+17+%282009%29~Issue+3>>.

Pokud jde o vztah výše uvedených principů k již existující evropské úpravě deliktního práva, mohly by zřejmě sloužit jako obecné zásady společným právním řádům členských států, o kterých se hovoří v Čl. 340 (2) SFEU, anebo pomáhat národním soudcům při posuzování mimosmluvní odpovědnosti členského státu za škodu způsobenou porušením unijních právních předpisů. Nicméně v případě, že by měly být souborem základních zásad, nabízí se otázka, zda mohou existovat vedle stávajícího evropského deliktního práva.¹⁹⁷

6.4.2 Účel projektů společných zásad deliktního práva

Principy evropského deliktního práva (*PETL*) mají být výchozím bodem ke zlepšování a další harmonizaci deliktního práva v Evropě. Evropská skupina pro deliktní právo (*EGTL*) se při své práci nesnažila o nalezení základních společných jmenovatelů, ani většinově přijímaných řešení národních deliktních právních úprav, ale pouze v těch oblastech, ve kterých se převažující přístupy zdály být nedostatečné, navrhla nová nebo zatím jen menšinově přijímaná řešení konkrétních problémů. *PETL* nemají být návrhem kodifikace evropského deliktního práva, ani legislativním plánem. Tyto Principy by mohly být vzorem pro národní zákonodárce při provádění reformy vnitrostátního deliktního práva,¹⁹⁸ příp. by je mohly využívat národní vyšší soudy při řešení sporných nebo nových problémů domácího práva.¹⁹⁹

Studijní skupina pro Evropský občanský zákoník (*SGECC*) se naproti tomu nikterak netají přáním vytvořit kodifikovaný soubor zásad evropského závazkového práva. Myšlenku kodifikace lze proto považovat za základní okolnost, která uvedené projekty společných zásad odděluje. Nicméně se zdá, že Studijní skupina byla donucena poněkud slevit ze svých ambicí poté, co se její zásady týkající se mimosmluvní odpovědnosti za škodu způsobenou jinému (*Pel Liab. Dam.*) staly součástí Návrhu společného referenčního rámce (*DCFR*), který je ohledně svých cílů zdrženlivější. Jeho tvůrci však předpokládají, že nehledě na konečný politický výsledek, jejich předběžný text bude při nejmenším sloužit jako určité vodítko pro soudce a zákonodárce, a přispěje

---

¹⁹⁷ GILIKER, Paula, *European Tort Law: Five Key Questions for Debate*. *European Review of Private Law*, sv. 17, 2009, s. 290. Dostupné také z:

<<http://www.kluwerlawonline.com/toc.php?area=&mode=bypub&level=6&values=Journals~~European+Review+of+Private+Law~Volume+17+%282009%29~Issue+3>>.

¹⁹⁸ *PETL* již např. inspirovaly nedávné reformy deliktního práva v Rakousku a na Slovensku.

¹⁹⁹ OLIPHANT, Ken. *Introduction: European Tort Law*. *King's Law Journal*, sv. 20, 2009, s. 193-194. Dostupné také z: <<http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=370498982112069;res=IELHSS>>.

tak alespoň k neformální europeizaci soukromého práva. V tomto směru se tedy oba dva hlavní projekty společných zásad deliktního práva shodují.²⁰⁰

6.4.3 Formální a obsahová stránka PETL a PEL Liab. Dam.

Z hlediska formálního a obsahového se oba projekty společných zásad deliktní odpovědnosti velmi podobají. Principy jsou v obou případech uspořádány do očíslovaných a nadepsaných článků, které jsou součástí kapitol. Oba soubory zásad jsou uvozeny základní normou, která stanoví jako obecné pravidlo odpovědnost za škodu způsobenou zaviněným, resp. jinak přičitatelným jednáním žalovaného.²⁰¹ Oba dva texty vychází ze tří základních předpokladů odpovědnosti za škodu, tj. existence škody, přičitatelnosti a příčinné souvislosti, a dále z toho, že zavinění není vždy nutným základem odpovědnosti. V souladu s moderními trendy přiznávají obecně, tj. nejen ve zvláštních případech stanovených zákonem, nárok na náhradu nemajetkové újmy a dále také odškodnění za duševní útrapy způsobené v důsledku smrti či újmy na zdraví blízké osoby. Dalším jejich společným znakem je, že obsahují doložku o omezení rozsahu náhrady škody, pokud by plná náhrada škody měla být nepřiměřená, resp. by představovala příliš velkou zátěž pro žalovaného s ohledem na finanční situaci stran.²⁰²

Základním rozdílem obou textů je jejich celková koncepce. Zatímco *PETL* jsou svojí povahou otevřenější a pružnější systémem právních pravidel, cílem zásad Studijní skupiny je prostřednictvím podrobně popsaných konkrétních případů vzniku škody nabídnout jistotu a předvídatelnost v právních vztazích. Odlišné přístupy těchto projektů se zřetelně odráží v tom, jak se staví ke klíčovému pojmu škoda. *PETL* zahrnují jednak obecné vymezení škody, podle něhož se škodou rozumí majetková nebo nemajetková újma na právem chráněném zájmu (Čl. 2:101), a dále uvádí pořadí chráněných hodnot s tím, že nejvýše jsou uvedeny zájmy týkající se tělesné a duševní integrity člověka a posléze majetková práva včetně nehmotných statků. *Pel Liab. Dam.*

---

²⁰⁰ OLIPHANT, Ken. *Introduction: European Tort Law*. King's Law Journal, sv. 20, 2009, s. 193-194. Dostupné také z: <<http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=370498982112069;res=IELHSS>>

²⁰¹ Zásady mimosmluvní odpovědnosti za škodu (*Pel Liab. Dam.*) nehovoří o zavinění, ale o úmyslu či nedbalosti, protože nedbalost v běžném slova smyslu nevyžaduje zavinění.

²⁰² Tmatěž, s. 196.

naproti tomu žádnou obecnou definici škody neobsahují a ani výslovně nestanoví pořadí právem chráněných zájmů.²⁰³

---

²⁰³ Tamtéž, s. 197.

Závěr

Europeizací práva se obecně rozumí proces ovlivňování právních řádů členských států Evropské unie, ke kterému dochází pod vlivem jejího stále se prohlubujícího integračního vývoje. Základní formou europeizace v oblasti soukromého práva byla zatím především metoda harmonizace národních právních předpisů na základě vytváření směrnic. Vzhledem k tomu, že EU je stále v prvé řadě společenstvím hospodářským, týká se tento způsob sblížení práva pouze některých vybraných otázek, které jsou relevantní z hlediska zajištění bezproblémového fungování jednotného vnitřního trhu. Základním problémem stávajících směrnic je tak jejich fragmentárnost, nekoherentnost, často bezdůvodná nahodilost a s ohledem na dosud používanou metodu minimální harmonizace relativně nízká účinnost.

Již přes více než dvacet let proto probíhá rozsáhlá veřejná debata o potřebě a možnostech unifikace či širší harmonizace evropského soukromého práva. Zahrnuje nejen diskusi na úrovni základních politických orgánů EU a jednotlivých členských států, ale především intenzivní vědecký výzkum, jakož i proces konzultací se všemi zainteresovanými subjekty, zejména spotřebitelskými organizacemi, zástupci podniků a právní praxe. Výchozím bodem a lze říci, že zatím spíše jen symbolem této diskuse se stala myšlenka vytvořit jednotný evropský občanský zákoník, který by po vzoru tradičních národních kodifikací zahrnoval všechny hlavní oblasti soukromého, resp. občanského práva. Ačkoli se zdá, že samotný Evropský parlament tuto ideu od počátku výrazně podporuje, těžko si lze zatím představit, že se členské státy budou chtít vzdát svých národních právních kultur a tradic.

Je zřejmé, že se jedná o velmi ambiciózní plán, o kterém není jisté kdy, a zda vůbec někdy bude naplněn. Existuje sice několik racionálních důvodů, které tento záměr podporují, zároveň lze však nalézt mnoho přesvědčivých argumentů, které jej zpochybňují. Jako základní motiv unifikace se většinou uvádí potřeba usnadnit podnikání a obchodování na vnitřním trhu a nahradit nevyhovující kolizní úpravu, která je značně nepřehledná a do smluvních vztahů přináší velkou míru právní nejistoty a nepředvídatelnosti. Na druhé straně je zde však zejména problém nedostatečné demokratické legitimace Unie k přijetí jednotného nástroje občanského práva a patrně také nepřeklenutelný most mezi kontinentální a anglosaskou právní kulturou projevující

se v odlišném způsobu právního myšlení a používání rozdílných právních jazyků, metod a často i neznámých právních institutů.

Spíše než cestou oficiální unifikace by se právní řady mohly zpočátku sbližovat formou necentralistických, spontánních metod, které jsou výsledkem nejrůznějších soukromých iniciativ, zejména v oblasti právní vědy a vzdělávání. Zvýšený zájem akademiků o postupující proces europeizace pomalu, ale jistě spěje k obrození evropské právní tradice a v této souvislosti se ne náhodou hovoří o vytváření vědy o novém *ius commune*. Významným projevem činnosti různých skupin výzkumných pracovníků je nalézání a vytváření společných evropských zásad v různých oblastech občanského práva, především práva smluvního a deliktního. Některé z těchto souborů principů již nyní významně ovlivňují probíhající právní reformy v jednotlivých evropských státech. Přestože se jedná o právně nezávazná a nijak vynutitelná pravidla, působí především svou kvalitou a uznávanou autoritou svých tvůrců.

Prozatímním řešením by mohla být také postupná, dílčí unifikace jen některých oblastí soukromého práva, ve kterých se vytvoření jednotné úpravy jeví jako podstatné a které nejsou tolik svázány národními právními tradicemi, ale naopak se vyznačují určitými moderními trendy sdílenými ve všech právních systémech. Takovou oblastí je zejména právní ochrana spotřebitele. S ohledem na silné vazby k národní právní kultuře, zvykům a tradicím však zatím vůbec není reálná unifikace práv věcných, práva rodinného a dědického.

Seznam zkratek

CEC – Code européen des contrats (Evropský smluvní zákoník)

CECL – Commission on European Contract Law (Komise pro evropské smluvní právo)

CFR – Common Frame of Reference (Společný referenční rámec)

CISG . Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)

DCFR – Draft Common Frame of Reference (Návrh společného referenčního rámce)

Čl. – článek

ECC – European Civil Code (Evropský občanský zákoník)

ECTIL – European Centre of Tort and Insurance Law (Evropské centrum deliktního a pojistného práva)

EGTL – European Group on Tort Law (Evropská skupina deliktního práva)

EHS – Evropské hospodářské společenství

ES – Evropské společenství

EU – Evropská unie

např. – například

odst. – odstavec

OSN – Organizace spojených národů

PECL – Principles of European Contract Law (Principy evropského smluvního práva)

PEL – Principles of European Law (Principy evropského práva)

Pel. Liab. Dam. – Principles of European Law: Non-Contractual Liability Arising out of Damage Caused to Another (Principy evropského práva o mimosmluvní odpovědnosti za škodu způsobenou jinému)

PEOPIL – Pan European Organisation of Personal Injury Lawyers (Panevropská organizace právníků zabývajících se škodou na zdraví)

PETL – Principles of European Tort Law (Principy evropského deliktního práva)

písm. – písmeno

popř. – popřípadě

resp. – respektive

s. – strana

SES – Smlouva o založení Evropského společenství

SEU – Smlouva o Evropské unii

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

SGECC – Study Group on a European Civil Code (Studijní skupina pro evropský občanský zákoník)

st. – století

tj. – to jest

tzv. – takzvaný

UCC – Uniform Commercial Code (Jednotný obchodní kodex)

UNCITRAL – United Nations Commission on International Trade Law (Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo)

UNIDROIT – International Institute for the Unification of Private Law (Mezinárodní ústav pro sjednocování soukromého práva)

Seznam použité literatury a pramenů

a) monografie:

KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku: (úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, 1999.

KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 4. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2006, 612 s. ISBN 80-7357-131-5.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo*. 1. vyd. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7357-428-4.

ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, David ELISCHER, Ondřej FRINTA, Petr TÉGL, Tomáš POHL a Petr ŠUSTEK. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 459 s. ISBN 978-80-7357-468-0.

b) odborné články:

AUBERT de VINCELLES, Carol. *Perspectives for European Consumer Law. Towards a Directive on Consumer Rights and Beyond*, H. Schulte-Nölke and L. Tichy (eds), Sellier, 2010. *European Review of Contract Law*, sv. 7, 2011. Dostupné také z:
<<http://www.deepdyve.com/browse/journals/european-review-of-contract-law>>.

BEALE, Hugh. *The Development of European Private Law and the European Commission's Action Plan on Contract Law.* *Juridica International*, č. 1/2005. Dostupné také z:

<http://www.juridicainternational.eu/public/pdf/ji_2005_1_4.pdf>.

BEALE, Hugh. *The Nature and Purposes of the Common Frame of Reference.* *Juridica International*, 2008. Dostupné také z: <<http://www.juridicainternational.eu/index.php?id=12707>>.

BŘICHÁČEK, Tomáš. *Otazníky kolem Společného referenčního rámce pro evropské smluvní právo.* *Jurisprudence*, č. 5/2009.

BONELL, Michael Joachim. *Zásady UNIDROIT a Zásady evropského smluvního práva - podobné pravidlá pre zhodné ciele?.* *Právny obzor*. 2/1997.

GILIKER, Paula. *European Tort Law: Five Key Questions for Debate.* *European Review of Private Law*, sv. 17, 2009. Dostupné také z:

<<http://www.kluwerlawonline.com/toc.php?area=&mode=bypub&level=6&values=Journals~~European+Review+of+Private+Law~Volume+17+%282009%29~Issue+3>>.

GUTMAN, Kathleen. *The Commission's Green Paper on European Contract Law: Reflections on Union Competence in Light of the Proposed Options.* *European Review of Contract Law*, sv. 7, 2001. Dostupné také z:

<http://www.secola.de/vortraege/leuven2011/Secola_2011_Gutman.pdf>

HALL, Elizabeth, HOWELLS, Geraint, WATSON, Jonathon. *The Consumer Rights Directive – An Assessment of its Contribution to the Development of European Consumer Contract Law.* European Review of Contract Law, sv. 8, 2012. Dostupné také z:

<<http://www.degruyter.com/view/j/ercl-2012-8-issue-2/ercl-2012-0139/ercl-2012-0139.xml>>.

HARTKAMP, Arthur. Principles of Contract Law. In BAR, Christian von a Arthur HARTKAMP. *Towards a European civil code.* 2nd rev. and expanded ed. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 1998, xiii, 652 s. ISBN 90-6916-282-2.

HONDIUS, Ewoud. *Fifteen Years of European Private Law – at the Occasion of the 15th Birthday of the Trento/Torino Common Core of European Private Law Project.* Opinio Juris in Comparatione, sv. 2, 2009. Dostupné také z: <<http://ssrn.com/abstract=1476880>>.

INFANTINO, Marta. Making European Tort Law: The Game and its Players. Cardozo Journal of International and Comparative Law, sv. 20, 2010. Dostupné také z:

<http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1452804>.

JOUSTRA, Carla. Consumer Law. In BAR, Christian von a Arthur HARTKAMP. *Towards a European civil code.* 2nd rev. and expanded ed. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 1998, xiii, 652 s. ISBN 90-6916-282-2.

KANDA, Antonín. *Nové trendy ve vývoji smluvního práva v oblasti soukromého práva.* Právník, č. 7/2003.

KEIRSE, Anne L.M. *European Impact on contract law. A Perspective on the interlinked contributions of legal scholars, legislators and courts to the Europeanization of contract law.* Utrecht Law Review, sv. 7, 2011. Dostupné také z:

<<http://www.utrechtlawreview.org/index.php/ulr/article/view/145>>.

KELLNER, Markus. *Tort Law of the European Community: A Plea for an Overarching Pan-European Framework.* European Review of Private Law, sv. 17, 2009. Dostupné také z:

<<http://www.kluwerlawonline.com/toc.php?area=Journals&mode=bypub&level=5&values=Journals~~European+Review+of+Private+Law~Volume+17+%282009%29>>.

KÜHN, Zdeněk. *Koncepce amerických Restatements jako alternativa kodifikace evropského práva? K problematice ustálené koncepce pramenů práva a jejich střetu s novými realitami. Zákon v kontinentálním právu.* Praha: Eurolex Bohemia, 2005.

LANDO, Ole. *Dobrovolná nebo povinná evropeizace smluvního práva.* Evropské a mezinárodní právo, č. 5-6/2001.

LANDO, Ole. *Have the PECL Been a Success or a Failure?.* European Review of Private Law, sv. 17, 2009. Dostupné také z:
<<http://www.kluwerlawonline.com/toc.php?area=Journals&mode=bypub&level=5&values=Journals~~European+Review+of+Private+Law~Volume+17+%282009%29>>.

LANDO, Ole. *Some Features of the Law of Contract in the third Millennium.* Scandinavian Studies in Law, 2000, sv. 40. Dostupné také z: <<http://www.scandinavianlaw.se/index.php/display>>

LERNER, Pablo. *The Relationship between Common Principles, Comparative Law and the New Ius Commune.* European Review of Private Law, sv. 16, 2008. dostupné také z: <<http://www.kluwerlawonline.com/toc.php?pubcode=ERPL>>.

MAK, Chantal. *Constitutional Aspects of a European Civil Code.* University of Amsterdam – Centre for the Study of European Contract Law. Working Paper Series, č. 2/2010, s. 11. Dostupné také z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1581527>.

MYŠÁKOVÁ, Petra. *Lex mercatoria v mezinárodní obchodní arbitráži.* Právní rádce, č. 5/2008.

OLIPHANT, Ken. *Introduction: European Tort Law.* King's Law Journal, sv. 20, 2009. Dostupné také z: <<http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=370498982112069;res=IELHSS>>.

RABAN, Přemysl. *Unifikace soukromého práva v EU a u nás.* Právní rozhledy, č. 11/2008.

RONOVSKÁ, Kateřina. *Unifikační tendence na poli soukromého práva v rámci sjednocené Evropy.* Časopis pro právní vědu a praxi, č. 3/2007.

SALAČ, Jaroslav. *Lex mercatoria - nástin vývoje a význam.* Právník, č. 5/1998.

SMITS, Jan M. *Convergence of Private Law in Europe: Towards a New Ius Commune?*. Comparative Law: A Handbook, Esin Örüçü & David Nelken, eds., 2007; Oxford: Hart Publishing. Dostupné také z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1111593>.

TICHÝ, Luboš. *Spontánní europeizace soukromého práva.* Právní rozhledy, č. 2/2002.

TOMÁŠEK, Michal. *Lesk a bída "europeizace" občanského práva.* Právník, č. 1/2004.

VON BAR, Christian. O celoevropské odpovědnosti národní kodifikační politiky. In *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva.* Praha: ASPI, 2006.

c) internetové zdroje:

<<http://www.unidroit.org/dynasite.cfm?dsmid=103284>>.

[citováno 2012-12-01].

<<http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/main.htm>>

[citováno 2012-12-01].

<http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/COMM_PDF_COM_2008_0614_F_CS_PROPOSITION_DE_DIRECTIVE.pdf>

[citováno 2012-12-05].

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0064:0088:CS:PDF>>

<http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_civil_matters/l33158_cs.htm> [citováno 2012-12-10]

<http://ec.europa.eu/justice/contract/background/index_en.htm>
[citováno 2012-12-10]

<http://ec.europa.eu/consumers/rights/actionplan_en.htm>
[citováno 2012-12-10]

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0651:FIN:CS:PDF>> [citováno 2012-12-11]

Resumé

Předmětem této diplomové práce je problematika europeizace soukromého práva. Úvodní první kapitola se skládá ze dvou částí. Zaměřuje se na vymezení pojmu europeizace soukromého práva a dále se zabývá jejími základními metodami. Pokouší se rozlišit centralistické a necentralistické způsoby sblížení soukromého práva. Druhá kapitola zkoumá, zda je unifikace soukromého práva zapotřebí a zda je vůbec proveditelná. Pojednává o důvodech, které sjednocování soukromého práva podporují, stejně jako o argumentech, které ho zpochybňují. Třetí kapitola popisuje několik akademických iniciativ, které se zabývají vytvářením jednotného soukromého práva. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na evropské smluvní právo. Pojednává o jeho pojmu, popisuje některé významné unifikační mezinárodní nástroje, soustředí se na problematiku ochrany spotřebitele, vytváření společných evropských zásad smluvního práva a politickou a veřejnou diskusi. Pátá kapitola popisuje projekt společného referenčního rámce a závěrečná šestá kapitola pojednává o evropském deliktním právu.

Summary

The purpose of this thesis is to analyse europeanisation of private law. The thesis is composed of six chapter, each of them dealing with different aspects of the creation of uniform praviatel law. Chapter One is introductory. Deals with the term of europeanisation of private law and focuses on its basic methods. Attempts to distinguish centralist and non-centralist ways of convergence in the area of european private law. The first subchapter describes unification of private law by means of international conventions and through european regulations and directives. The second subpart examines spontaneous process of europeanisation of private law. Illustrates the creation of a european private law by legal science and education, drafting principles of european private law and is concerned with competition of legal systems. Chapter two explores if the unification of private law is needed and possible. Discusses positive as well as negative arguments of the unification in the area of private law. Chapter three describes several of academic initiatives concerned with the creation of uniform private law. Chapter Four concentrates on european contract law. This part discusses the term of contract law, describes international instruments of its unification, focuses on consumer protection in EU, deals with the creation of common principles of european contract law and is concerned with political and public discussion. Chapter Five examines the term, purpose and structure of Common Frame of Reference and Chapter Six deals with european tort law.

Klíčová slova

- Europeizace
- Principy evropského smluvního práva
- Společný referenční rámec

Keywords

- Europeanisation
- Principles of European Contract Law
- Common Frame of Reference

